

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain, Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eläimistä saatavista sivutuotteista annettua lakia, Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia ja sakon täytäntöönpanosta annettua lakia.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi eläimistä saatavista sivutuotteista annettuun lakiin EU:n virallista valvontaa koskevan asetuksen täydentämisen edellyttämät säännökset. Lisäksi ehdotulla lailla pantaisiin täytäntöön EU:n eläimistä saatavia sivutuotteita koskevan täytäntöönpanoasetuksen muutoksen sallimat poikkeukset, joilla mahdollistetaan liha-luujauhon käyttö polttoaineena ilman jätteenpolttolainsäädännön vaatimusten noudattamista. Myös entisten eläinperäisten elintarvikkeiden ja ruokajätteen käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokintaan kiellettäisiin sekä hevosen teurastuksen sivutuotteiden ja kalasta saatavien sivutuotteiden hautaamista maahan rajoitettaisiin.

Eläimistä saatavista sivutuotteista annettuun lakiin lisättäisiin toimijan luotettavuuden selvittämistä koskeva säännös. Samalla Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia muutettaisiin vastaavasti. Hallinnollisiin pakkokeinoin ei ehdoteta lisättäväksi hallinnollinen seuraamusmaksu, jolla voitaisiin nopeammin reagoida mahdollisiin laiminlyönteihin. Samalla ehdotetaan muutettavaksi myös sakon täytäntöönpanosta annettua lakia. Lisäksi eläimistä saatavista sivutuotteista annettuun lakiin tehtäisiin eräitä teknisluonteisia muutoksia ja täsmennyksiä.

Viranomaisjärjestelmä ja viranomaisten välinen tehtävänjako säilyisivät ennallaan.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan syksyllä 2022.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	4
3 Nykytila ja sen arviointi.....	4
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	7
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	7
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	7
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	7
4.2.2 Vaikutukset viranomaisiin	7
4.2.3 Yritysvaikutukset	8
4.2.4 Ympäristövaikutukset	9
5 Lausuntopalaute.....	9
6 Säännöskohtaiset perustelut.....	11
6.1 Laki eläimistä saatavista sivutuotteista	11
6.2 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä.....	26
6.3 Laki sakon täytäntöönpanosta.....	26
7 Lakia alemman asteinen sääntely	27
8 Voimaantulo	27
9 Toimeenpano ja seuranta	27
10 Suhde muihin esityksiin.....	27
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	27
LAKIEHDOTUKSET	34
Laki eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi	34
Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta	45
Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	46
LIITTEET	48
RINNAKKAISTEKSTIT	48
Laki eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi	48
Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta	67
Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	68

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Virallisen valvonnan yhdenmukaistamiseksi Euroopan unionissa tuli 27.4.2017 voimaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta (EU) 2017/625 (virallista valvontaa koskeva asetus), jäljempänä *valvonta-asetus*. Valvonta-asetusta sovelletaan 14.12.2019 alkaen.

Valvonta-asetus on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa Euroopan unionin lainsäädäntöä. Valvonta-asetuksen 1 artiklassa säädetään asetuksen kohteesta ja soveltamisalasta. Mainitun artiklan 2 kohdassa luetaan alat, joita koskevien sääntöjen viralliseen valvontaan asetusta sovelletaan. Asetusta sovelletaan mainitun kohdan e alakohdan mukaan eläimistä saatavista sivutuotteista ja niistä johdetuista tuotteista ihmisten ja eläinten terveydelle aiheutuvien riskien ehkäisemistä ja minimoimista koskeviin vaatimuksiin Euroopan unionin tasolla tai jäsenvaltioissa Euroopan unionin lainsäädännön soveltamiseksi vahvistettujen sääntöjen noudattamisen todentamiseksi.

Muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveyssäännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009 täytäntöönpanosta sekä neuvoston direktiivin 97/78/EY täytäntöönpanosta tiettyjen näytteiden ja tuotteiden osalta, jotka vapautetaan kyseisen direktiivin mukaisista eläinlääkärintarkastuksista rajatarkastusasemilla annetun komission asetuksen (EU) N:o 142/2011 (*täytäntöönpanoasetus*) vahvistetaan täytäntöönpanotoimenpiteet asetuksessa (EY) N:o 1069/2009 säädetyille ihmisten ja eläinten terveyttä koskeville säännöille, mukaan lukien vaatimukset, jotka koskevat eläimistä saatavien sivutuotteiden tai niistä johdettujen tuotteiden käyttöä polttoaineena polttolaitoksissa. Täytäntöönpanoasetuksen 6 artiklassa vahvistetaan säännöt tuotantoeläinten lantaa polttoaineena käyttävien polttolaitosten hyväksymistä varten. Kyseistä artiklaa muutettiin 2.6.2020 annetulla komission asetuksella (EU) 2020/735 siten, että siihen sisältyvät myös säännöt liha-luujauhon käyttämisestä polttoaineena.

Täytäntöönpanoasetuksen liitteessä III olevassa V luvussa vahvistetaan laitostyypeittäin sivutuotteiden polttomenetelmiä ja poltossa käytettäviä lähtöaineita koskevat vaatimukset. Liha-luujauhoa polttoaineena käyttäville polttolaitoksille on vahvistettu säännöt, mukaan lukien päästöjen raja- arvot ja seurantavaatimukset. Tuotantoeläinten lantaa polttoaineena käyttäviin polttolaitoksiin sovellettavia päästöjen raja- arvoja ja seurantavaatimuksia sovellettaisiin myös liha-luujauhoa polttoaineena käyttäviin polttolaitoksiin, joiden nimellinen kokonaislämpöteho on enintään 50 MW edellyttäen, että ne täyttävät asiaa koskevat ympäristövaatimukset.

1.2 Valmistelu

Hallituksen esityksen valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 6.5.2021 lainsäädäntöhankkeen (MMM022:00/2021) valvonta-asetusta täydentävien säännösten valmistelemiseksi eläimistä saatavista sivutuotteista annettuun lakiin (jäljempänä sivutuotelaki). Hankkeen tarkoituksena oli saattaa sivutuotelaki valvonta-asetuksen mukaiseksi ja lisätä lakiin säännökset liha-luujuuhon käytöstä polttoaineena, sekä arvioida lainsäädäntöä edellyttävät muut kansalliset muutostarpeet. Hankkeen toimikaudeksi määrättiin 6.5.2021—31.3.2022. Tehtävänä oli valmistella hallituksen esitys. Valmistelun vaatiman lisäajan johdosta laki olisi tarkoitus saada voimaan syksyllä 2022.

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriön asettamassa työryhmässä, jossa maa- ja metsätalousministeriön lisäksi oli edustettuna Ruokavirasto. Lisäksi valmistelua on tehty yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa.

Ruokavirasto selvitti esityksen valmistelua varten hevosten teurastuksesta ja hevosenlihan leikkaamoista sekä kaloista saatavien sivutuotteiden (jäljempänä *kalasivutuotteet*) nykyisiä käyttö-, käsittely- ja hävitystapoja.

Esitys lähetettiin lausuntokierrokselle 20.12.2021—4.2.2022

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat nähtävillä maa- ja metsätalousministeriön Internetsivuilla osoitteessa <https://mmm.fi/hanke2?tunnus=MMM022:00/2021>.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Valvonta-asetuksella yhtenäistetään maatalous- ja elintarvikeketjun valvontaa. Asetus korvaa ja kumooa rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta annetun Euroopan Parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 882/2004. Sivutuotelain valvontajärjestelmään asetukset ei merkitse suuria muutoksia.

Valvonta-asetuksella pyritään luomaan kattava ja johdonmukainen toimintatapa koko elintarvikeketjun viralliselle valvonnalle. Asetuksen mukaan toimivaltaisten viranomaisten olisi suoritettava virallista valvontaa säännöllisesti, riskien mukaan ja sopivalla tiheydellä kaikilla elintarvikeketjua koskevan unionin lainsäädännön sääntelemillä aloilla ja kaikkien sen piiriin kuuluvien toimijoiden, toimien, eläinten ja tavaroiden osalta. Asetuksessa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta laatia valvontasuunnitelmia, valvontaviranomaisten ja näytteitä tutkivien laboratorioiden pätevyydestä sekä velvollisuudesta varmistaa valvonnan riittävä rahoitus. Valvonta-asetukseen sisältyy esimerkinomainen luettelo todettuun säännösten noudattamatta jättämiseen liittyvistä toimista.

Sivutuotteita koskevan täytäntöönpanoasetuksen muutoksen tavoitteena on sallia liha-luujuuhon käyttö polttoaineena ja antaa säännökset liha-luujuuhon polttoaineena käyttävien polttolaitosten hyväksymisen edellytyksistä.

3 Nykytila ja sen arviointi

Sivutuotelain valvonnan järjestämistä koskevat säännökset on annettu ennen valvonta-asetuksen voimaantuloa. Valvonta-asetus on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa Euroopan unionin

lainsäädäntöä. Tämän vuoksi sivutuotelain valvontaa ja valvonnan järjestämistä koskevat säännökset olisi saatettava valvonta-asetuksen vaatimusten mukaisiksi.

Liha-luujauhon käyttöön, käsittelyyn, kuljetukseen ja hävitykseen sovelletaan muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveys säännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1069/2009, jäljempänä *sivutuoteasetus*. Sivutuoteasetus on suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa ja sen tarkoitus on eläintautien leviämisen ehkäisy. Sivutuoteasetuksen mukaan liha-luujauho luokitellaan eläimistä saatavista sivutuotteista johdetuksi tuotteeksi.

Sivutuotelakia ja ympäristönsuojelulakia muutettiin vuonna 2018 siten, että täytöntöönpanoasetuksen muutoksen (EU) 2017/1262 mahdollistamat tuotantoeläinten lannan polttoainekäyttöön liittyvät poikkeukset otettiin käyttöön. Muutos tarkoitti helpotuksia lannan polttoainekäyttöön. Tuotantoeläinten lannan polttoainekäyttöön korkeintaan 50 megawatin energiantuotantoyksiköissä ei enää ole sovellettu jätteenpolttolainsäädäntöä. Toiminta on siis nykyisin energiantuotantoa, jossa sovelletaan energiantuotannon ympäristönsuojeluvaatimuksia sekä täytöntöönpanoasetuksessa säädettyjä lannan polttoa koskevia vaatimuksia. Samalla selkeytettiin tuotantoeläinten lannan polttoainekäyttöön liittyvän ympäristönsuojelulain ja sivutuotelain mukaisten valvontaviranomaisten vastuunjakoa.

Liha-luujauhon polttoainekäyttö on tällä hetkellä mahdollista vain jätteenpolttolainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Sivutuotteita koskevan täytöntöönpanoasetuksen muutos (EU) 735/2020 antaa mahdollisuuden liha-luujauhon polttoainekäyttöä helpottaviin kansallisiin poikkeuksiin. Säännösten kansallinen soveltaminen edellyttää sivutuotelain muuttamista. Lisäksi ympäristöministeriö valmistelee mainituilta osin ympäristönsuojelulain muuttamista.

Suomessa eläinperäisen sivutuotteen renderöintikäsittely on keskittynyt Honkajoki Oy -konsernille. Prosessissa muodostuu vuosittain sivutuoteasetuksen mukaista luokan 1 liha-luujauhoa noin 6 000—7 000 tonnia, luokan 2 liha-luujauhoa noin 16 000 tonnia ja luokan 3 liha-luujauhoa noin 16 000 tonnia. Sivutuotesetuksen käsittelyvaatimusten mukaisesti luokan 1 liha-luujauho toimitetaan polttoon. Tällä hetkellä puolet materiaalista toimitetaan ulkomaille, koska Suomesta ei ole löytynyt sille riittävästi vapaata polttokapasiteettia. Kaikki luokan 1 liha-luujauho on suunniteltu poltettavan jatkossa Honkajoki Oy:lle energiaa toimittavassa Vatajankosken Sähkö Oy:n höyrykattilalaitoksessa. Liha-luujauhon polttokelpoisuuden on todettu olevan hyvä ja sillä on mahdollista korvata kattilalaitoksen muita polttoaineita, kuten turvetta. Korkeasta tuhkapitoisuudesta (30—35 %) johtuen liha-luujauhon polton on arvioitu toimivan parhaiten rinnakkaispolttona muiden polttoaineiden seassa noin 20—30 %:n osuudella. Luokan 1 liha-luujauhon poltosta on arvioitu saatavan energiaa noin 33 GWh/a. Luokkien 2 ja 3 liha-luujauho ohjautuu joko rehuksi tai lannoitteeksi.

Esityksen valmistelun aikana keväällä 2021 komissio teki Suomessa sivutuotevalvonnan auditoinnin, jonka johtopäätöksenä komissio esitti esityksen sisältöön vaikuttavia eräitä korjaavia toimenpiteitä hevosten teurastuksen ja kaloista saatavien sivutuotteiden hävitykseen liittyen. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia mainituilta osin. Muilta osin komissio totesi, että yleisesti ottaen virallinen valvonta on Suomessa pääsääntöisesti riittävää sivutuotteita koskevien vaatimusten noudattamisen varmistamiseksi.

Käytettävissä olevan tiedon perusteella hevosten teurastuksen sivutuotteet päätyvät teurastamoista lemmikki- ja turkiseläinten ruokintaan ja sivutuotteiden käsittelylaitokseen. Vuotia toimitetaan myös tekniseen käyttöön. Yksittäistapausta lukuun ottamatta teurastamot eivät saatu-

jen tietojen perusteella hautaa hevosen teurastuksen sivutuotteita Suomessa. Viime vuosina teurastamoissa on teurastettu vuositasolla keskimäärin noin tuhat hevosta. Hevosten teurastukseen on saanut hyväksynnän 23 teurastamoa. Kyseiset teurastamot teurastavat samoissa teurastamoissa myös muiden eläinlajien eläimiä, joiden teurastuksesta saatujen sivutuotteiden hävitys ei ole sallittua hautaamalla eikä toimittamalla kaatopaikalle. Käytäntönä on, että hevosten teurastuksen sivutuotteiden hävitys ja käsittely hoidetaan kuten muidenkin samassa teurastamossa teurastettavien eläinlajien teurastuksen sivutuotteet eli toimittamalla käsittelylaitoksiin tai rehuksi. Vastaavasti toimitaan myös lihanleikkaamoiden sivutuotteiden osalta.

Esityksen valmistelun tueksi Ruokavirasto teki vuonna 2021 selvityksen kalasivutuotteiden määristä, syntypaikoista sekä mahdollisista käsittelylaitoksista alueellisesti. Kotimaisen kasvatetun kalan tuotanto oli vuonna 2019 vajaat 15 miljoonaa kiloa. Näistä syntyneiden kalasivutuotteiden määrä oli noin 15 % kokonaismäärästä. Ympäristöhallinnon tietojärjestelmän mukaan kalankasvatuksesta saadut sivutuotteet kompostoidaan paikallisesti, toimitetaan kompostointi- ja biokaasulaitoksiin, turkistarhoille, rehun valmistajille tai luonnonvaraisten eläinten haaskaruokintaan. Osa toimijoista toimittaa kalasivutuotteita myös kaatopaikoille. Ympäristöhallinnon tietojärjestelmän mukaan vuonna 2019 ja 2020 Kustavissa, Hollolassa ja Saarijärvellä yksittäiset toimijat myös hautasivat kalasivutuotteita maahan. Ahvenanmaalla kalasivutuotteet pääsääntöisesti hapotetaan, varastoidaan säiliöissä ja toimitetaan isommissa erissä kompostointilaitokselle. Toimintaan ovat vaikuttaneet 2000-luvun alussa Ahvenanmaalla vesiviljelylaitoksissa esiintyneet kalataudit ja niiden leviämisen ehkäisemiseksi tehdyt toimenpiteet. Lainsäädännön mukaan kalasivutuotteiden hävitys on mahdollista myös jätteenpolttolaitoksissa ja jätteen rinnakkaispolttolaitoksissa.

Ruokavirasto teki myös kyselyn elintarvikesektorin kala-alan laitoksille kalasivutuotteiden hävittämismenettelyistä. Kuntien elintarvikevalvontayksiköt lähettivät kyselyn alueellaan sijaitseville kala-alan elintarvikelaitoksille ja ruokakalaa tuottaville vesiviljelylaitoksille. Vastauksia saatiin 66 laitokselta. Kyselyyn vastanneista laitoksista 11 ilmoitti hautaavansa kalasivutuotteita. Vastausten mukaan haudattavien kalasivutuotteiden määrät vaihtelevat 2 kilosta 500 kiloon kuukaudessa.

Ruokaviraston rekisterin mukaan Suomessa on elintarvikesektorin kala-alan laitoksia yhteensä 381. Näistä arviolta neljännes sijaitsee kaukana kalasivutuotteita käsittelevistä biokaasu- ja kompostointilaitoksista.

Kalastuksesta syntyvät sivujakeet hyödynnetään laajasti. Merikalastuksen saalis oli vuonna 2019 135 miljoonaa kiloa ja sisävesikalastuksen saalis 6,3 milj. kiloa. Luonnonkalasta menee merkittävä osuus kokonaisena rehuksi turkiseläinten ruokintaan ja kotimaisen kalajauhon valmistukseen. Kalastuksessa muodostuu perkuujäännöistä laajasti eri puolilla rannikkoa ja sisävesiä. Saadun tiedon mukaan osa kalastajista kokee pienten päivittäisten määrien toimittamisen muun muassa kalajauhotehtaalte ongelmalliseksi eikä kalajauhotehdas ota vastaan pakastettua kalaa.

Kalasivutuotteita vastaanottavat kompostointi- ja biokaasulaitokset sijoittuvat pääasiassa eteläisempään Suomeen ja ovat keskittyneet määrättyille alueille. Kalasivutuotteita hyödyntävä turkiskasvatus on keskittynyt Pohjanmaalle. Suomen ainoa kalajauhotehdas sijaitsee Kemiönsaarella. Tarve sivutuotteiden maahan hautaamiselle ja kaatopaikalle toimittamiselle koskee erityisesti Lappia ja joiltakin osin Kainuuta. Lapin aluehallintoviraston alueella sijaitsee noin 30 kala-alan laitosta. Kainuussa ja Lapissa on kuitenkin ainoastaan yksittäisiä laitoksia, jotka voivat ottaa vastaan kalasivutuotteita. Kala-alan laitoksista saatavien kalasivutuotteiden hautaaminen ja kaatopaikalle toimittaminen näillä alueilla olisi tarpeen edelleen sallia soveltamalla syrjäisiä alueita koskevaa poikkeusta. Pienten sivutuotemäärien kohdalla kuljetusmatka hyötykäyttöön

voi aiheuttaa kohtuuttomia kustannuksia myös muualla Suomessa. Alkutuotannossa luonnonkalasta saatavien sivutuotteiden osalta tulisi kaatopaikoille toimittaminen ja maahan hautaaminen sallia koko maan osalta.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että lakia täsmennettäisiin ja täydennettäisiin valvonta-asetuksen vaatimusten mukaisesti. Entisten eläinperäisten elintarvikkeiden ja ruokajätteen käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokintaan kiellettäisiin. Myös hevosen teurastuksen sivutuotteiden sekä kalasivutuotteiden hautaamista ja kaatopaikalle toimittamista rajoitettaisiin. Liha-luujauhon polttoainekäyttö sallittaisiin lisäämällä lannan polttoainekäyttöä koskeviin säännöksiin liha-luujauhon käyttö, koska liha-luujauhon polttoainekäyttöä koskevat voimassa olevat säännökset vastaavat sisällöllisesti lannan polttoainekäytön vaatimuksia. Lakiin lisättäisiin toimijan luotettavuuden selvittämistä koskeva säännös. Hallinnollisiin pakkokeinoihin ehdotetaan lisättäväksi hallinnollinen seuraamusmaksu, jolla voitaisiin nopeammin reagoida mahdollisiin laiminlyönteihin.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole vaikutuksia valtiontalouteen. Valvonta-asetuksen ei arvioida lisäävän tai vähentävän viranomaisten tehtävien kokonaismäärää, eikä viranomaisten väliseen toimivallanjakoon esitetä sellaisia muutoksia, joilla olisi vaikutuksia valtion talousarvioon. Tehtäviin liittyvät kustannukset voidaan hoitaa hallinnonalojen kehyspäästösten ja valtion talousarvioiden mukaisen määrärahojen ja henkilötöyövuosimäärien puitteissa.

Koska Suomessa syntyvän luokan 1 liha-luujauhon määrä on enimmilläänkin hyvin rajallinen, ei sen poltolla voida arvioida olevan mainittavia vaikutuksia julkiseen talouteen tai kansantalouteen.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisiin

Viranomaisten pääasialliset tehtävät ja työnjako eivät ehdotuksen mukaan muuttuisi. Ehdotetun uuden pakkokeinon, hallinnollisen seuraamusmaksun määräisivät Ruokavirasto ja aluehallintovirasto. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta vastaisi Oikeusrekisterikeskus. Koska ehdotetun lain on tarkoitus tulla voimaan syksyllä 2022, seuraamusmaksuja ei määräytyisi koko vuodelta 2022. Lisäksi ehdotetun lain soveltamisen alkuvaiheessa painottuu neuvonta ja toimijoiden ohjeistaminen, jolloin käytännössä seuraamusmaksuja ei juurikaan määrättäisi. Ruokaviraston alustavan arvion mukaan seuraamusmaksuja määrättäisiin kirjanpitorikkeistä noin 10 vuodessa, haaskapaikan rekisteröinnin laiminlyönneistä 5—10 vuodessa ja 33 §:n ilmoitusvelvollisuuden tai hyväksymisen hakemisen laiminlyönneistä noin 5 vuodessa. Koska esitetyt arviot seuraamusmaksujen määrästä perustuvat arvioihin, mahdollinen lisäresurssoinnin tarve tulee täsmenytymään vasta myöhemmin. Mahdolliset lisämäärärahatarpeet käsitellään normaalissa budjetti- ja lisäbudjettimenettelyssä. Oikeusrekisterikeskuksen mukaan lisähenkilötöyön tarve olisi arvioitava pidemmällä aikajaksolla viraston tulosohtausmenettelyssä. Ehdotetun lain arvioidaan lisäävän ORK:n työmäärää 0,1 henkilötöyövuoden verran.

Kunnaneläinlääkäri hyväksyisi liha-luujauhoa polttoaineena käyttävät laitokset, kuten hyväksyy jo voimassa olevan lain mukaan lantaa polttoaineena käyttävät laitokset. Liha-luujauhoa

muodostuu Suomessa kuitenkin verrattain vähäinen määrä ja poltto tapahtuisi yksittäisissä laitoksissa, minkä vuoksi vaikutukset todennäköisesti kohdistuisivat yksittäisten kunnaneläinlääkärien tehtäviin. Tällaisia laitoksia ei juurikaan voida olettaa olevan muun muassa siksi, että sivutuotelain soveltamisalaan kuuluvien pienen kokoluokan energiantuotantoyksiköitä on erittäin vähän. Esteenä on se, että tällaisten laitosten olisi teknisesti vaikeaa noudattaa liha-luujauhon polttoon liittyviä lämpötilavaatimuksia.

Toimijan taloudellisen luotettavuuden selvittämistä koskevat tehtävät lisääisivät jonkin verran Ruokaviraston työmäärää. Viranomaisten välisten tietojenvaihtosäännösten kehittäminen kuitenkin mahdollistaisi sen, että muille viranomaisille kertaalleen annettu tieto olisi myös sivutuotelain mukaisten viranomaisten käytettävissä. Lisää tehtäviä aiheutuisi muun muassa velvoitteidenhoitoselvitysten analysoinnista ja niistä aiheutuvista toimenpiteistä myös muille valvontaviranomaisille. Itse velvoitteidenhoitoselvitykset laatisi Harmaan talouden selvitysyksikkö, joka myös antaisi asiantuntija-apua niiden analysoinnissa.

4.2.3 Yritysvaikutukset

Liha-luujauhon poltto

Sääntelyn selkeytyminen saattaa lisätä kiinnostusta liha-luujauhon polttoon. Luokan 1 liha-luujauhoa muodostuu Suomessa kuitenkin verrattain vähäinen määrä, minkä vuoksi vaikutukset todennäköisesti kohdistuisivat yksittäisiin toimijoihin. Tällä hetkellä noin puolet poltettavasta liha-luujauhosta toimitetaan polttoon ulkomaille. Koska Suomessa syntyvän luokan 1 liha-luujauhon määrä on enimmilläänkin hyvin rajallinen, ei sen poltolla voida arvioida olevan mainittavia vaikutuksia.

Esityksellä arvioidaan olevan positiivisia taloudellisia vaikutuksia liha-luujauhoa tuottaville yrityksille, jos nykyään muualle poltettavaksi tai muutoin käsiteltäväksi toimitettava liha-luujauho voitaisiin hyödyntää omassa energiantuotannossa. Esityksellä arvioidaan olevan positiivisia taloudellisia vaikutuksia myös niille energiayhtiöille, jotka liha-luujauhoa alkaisivat muutoksen vuoksi polttaa.

Hevosen teurastuksen sivutuotteet

Hevosen teurastuksen sivutuotteiden maahan hautauksen ja kaatopaikalle toimittamisen kieltämisellä kotiteurastuksen sivutuotteita lukuun ottamatta ei ole taloudellista merkitystä, sillä toimijoilta saadun tiedon perusteella kyseistä hävitysmuotoa ei ole käytetty.

Kalasivutuotteet

Elintarvikesektorin kala-alan laitoksilta saadun tiedon perusteella kalasivutuotteita hautaa osa laitoksista. Lisäksi osa toimijoista toimittaa sivutuotteita kaatopaikoille. Esityksen mukaan kala-alan laitoksista saatavien kalasivutuotteiden hautaaminen ja kaatopaikalle toimittaminen olisivat jatkossakin sallittuja erikseen määritetyllä ns. syrjäisellä alueella, joka kattaisi Lapin ja Kainuun osalta joidenkin kuntien alueen. Lisäksi edellä mainitut hävittämistavat olisivat sallittuja kala-alan laitoksia koskien rajattujen määrien osalta koko Suomessa. Esitetyillä kalasivutuotteiden hävitystä koskevilla uusilla rajoituksilla voidaan kuitenkin katsoa olevan joillekin toimijoille taloudellisia vaikutuksia.

Alkutuotannossa luonnonkaloista saatavien kalasivutuotteiden hautaaminen ja kaatopaikoille toimittaminen olisi edelleen sallittua koko maassa eikä kyseisten toimijoiden osalta syntyisi taloudellisia vaikutuksia.

Ruokintakäytön estävän ainesosan sekoitusvelvoitteesta luopuminen alueilla, joihin eläimillä ei pääsyä

Suomessa on tällä hetkellä yksi liha-luujauhoa lannoitteeksi tai maanparannusaineeksi valmistava yritys. Liha-luujauhoa lannoitteeksi on Suomeen tuonut kaksi toimijaa. Jos sekoitettavaa ainesosaa ei vaadittaisi lisättäväksi lannoitteisiin sellaisilla maatalouden alueilla, joihin ei ole tuotantoeläimillä pääsyä, säästyisi yrityksiltä ruokintakäytön estävän aineen lisäämisestä muodostuvat kustannukset.

Kotimainen valmistaja valmisti vuonna 2020 noin 6800 tonnia lannoitteita lihaluujauhosta ja niissä merkintäaineisiin kului 77 700 €. Jos arvioidaan karkeasti, että puolet tiloista pelkästään viljelee maata ja puolet pitää sekä eläimiä että viljelee maata, syntyisi valmistajalle ehdotetusta ruokintakäytön estävän aineen lisäämisvaatimuksen poistamisesta säästöä vuodessa noin 35 000—50 000 €.

Vuonna 2020 maahantuotiin noin 2000 tonnia liha-luujauhohajaisia lannoitevalmisteita, joihin velvoitettiin sekoittamaan ruokintakäytön estävä ainesosa. Karkeasti arvioiden ja käyttäen perusteena samaa laskukaavaa kuin edellä kotimaassa valmistetuissa tuotteissa, säästöä olisi maahantuotavien lannoitteiden osalta noin 11 000 €.

4.2.4 Ympäristövaikutukset

Liha-luujauholla olisi mahdollista korvata energiantuotannossa muita polttoaineita kuten turvetta, mikä voisi vähentää jossain määrin energiantuotannon kasvihuonekaasu- ja rikkidioksidipäästöjä. Liha-luujauhon poltolla ei ympäristöviranomaisten mukaan arvioida olevan haitallisia vaikutuksia päästöihin ilmaan eikä paikalliseen ilmanlaatuun, koska sivutuoteasetuksen täytäntöönpanoasetuksessa on säädetty liha-luujauhon poltolle tiukat päästöraja-arvot, joiden noudattaminen on varmistettava vuosittain tehtävillä päästömittauksilla. Koska liha-luujauholla oletettavasti korvattaisiin jotain muuta polttoainetta, ei poltettavien polttoaineiden kokonaismäärässä tapahtuisi merkittäviä muutoksia. Kalasivutuotteiden kaatopaikalle toimittamisen ja maahan hautaamisen rajoittaminen edistäisi kiertotaloutta.

5 Lausuntopalaute

Esityksestä on pyydetty lausuntoa seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, Ruokavirasto, Oikeusrekisterikeskus, Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö, Luonnonvarakeskus (Luke), Suomen Ympäristökeskus (SYKE), aluehallintovirastot, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Ålands Landskapsregering, Suomen kunnaneläinlääkäriliitto, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund rf (SLC), Bioenergia ry, Kaupapuutarhaliitto, Puutarhaliitto, Kemianteollisuus ry/lannoite- ja kalkitustyöryhmä, Elintarviketeollisuusliitto, Honkajoki Oy, Suomen Turgiseläinten Kasvattajainliitto, Suomen Mehiläishoitajain Liitto, Suomen Kalankasvattajaliitto ry, Kalatalouden keskusliitto, Suomen Sisävesiammattikalastajien liitto, Suomen Ammattikalastajaliitto, Suomen Kalakauppiasliitto, Eläinten Terveys ETT ry, ProAgria, Bioenergia ry, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, Suomen teurastamoyrittäjät, Lihakeskusliitto ry.

Lausuntokierros järjestettiin 20.12.2021—4.2.2022 välisenä aikana. Lausuntoja saatiin 17.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto katsoo, että hallinnollinen seuraamusmaksu on hyvä ja kannatettava lisä valvonnan vaikuttavuutta parantavana tekijänä. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto pitää seuraamusmaksua hyvänä parannuksena lainvastaisen toiminnan sanktioinnissa,

mutta katsoo, että seuraamusmaksun harkinta olisi tarkoituksenmukaista tehdä kunnallisissa valvontayksiköissä. Itä-Suomen aluehallintoviraston lausunnossa, jonka valmisteluun Lounais-Suomen aluehallintovirasto on osallistunut, katsotaan kohtuuttomaksi seuraamusmaksun määrittämistä aluehallintovirastojen tehtäväksi, koska ne joutuisivat käytännössä toimimaan kunnanviranomaisen kumileimasimena. Kaikkien mainittujen aluehallintovirastojen lausunnoissa kannetaan huolta resursseista. Etelä- Suomen sekä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastojen lausunnoissa todettiin toimijan luotettavuuden vaatimus kannatettavaksi.

Ruokavirasto esitti lisättäväksi lakiin säännöksen viranomaisen oma-aloitteisesta oikeudesta luovuttaa tietoja ympäristöviranomaisille. Saman sisältöinen säännös olisi Ruokaviraston mukaan tarkoitus lisätä lannoitelakiin.

Oikeusministeriön mukaan seuraamusmaksua koskeva säännös olisi asianmukaista muotoilla oikeusharkintaiseksi, kuten veronkorotuksen määräämättä jättäminen. Rangaistussäännöksen muotoilussa tulisi ottaa huomioon blankotyypisten rangaistussäännösten periaatteet. Toimijan luotettavuutta koskevaan säännökseen oikeusministeriö esittää selkeyttämistä ja lisää perusteluja. Henkilötietojen käsittelyä olisi täydennettävä käsittelyn tarkoituksesta.

Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö pitää esitettyä toimijan luotettavuutta koskevaa säännöstä kannatettavana ja toteaa, että sääntelymalli vastaa aiemmin elintarvikelakiin ja rehulakiin otettuja säännöksiä. Valtiovarainministeriöllä ei kirjoitusvirheen korjaustarpeen lisäksi ole huomautettavaa toimijan luotettavuutta koskevaan säännökseen.

Oikeusrekisterikeskus arvioi, että ehdotettuun lakiin perustuvien uusien seuraamusmaksujen johdosta tarvittava lisähenkilöstön määrä ORK:lle on 0,1 htv. Lisäksi tiedonsaantioikeudesta sakkorekisteritietoihin aiheutuisi järjestelmäkehityskustannuksia ja henkilövaikutuksia.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto katsoo, että hevosten teurassivutuotteiden ja kalanviljelylaitosten kalasivutuotteiden hävitystä koskevat uudet rajoitukset ovat perusteltuja. Sen sijaan sisävesien luonnonkalasta peräisin olevien sivutuotteiden hautaamisesta aiheutuva riski on Etelä-Suomen aluehallintoviraston mukaan vähäinen. Suomen Biokierto ja Biokaasu ry kannattaa ehdotusta sallia sivutuotteiden sijoittaminen kaatopaikoille ainoastaan rajatuissa tapauksissa. Kalatalouden keskusliitto pitää Kainuuta ja Pohjois-Suomea koskevia poikkeuksia perusteltuina, mutta muualla Suomessa uusi rajoituksia valvonnan hankaluuden vuoksi mahdottomina. Suuremmissa satamissa kalan perkuujätteiden käsittelyn Kalatalouden keskusliitto arvioi olevan asianmukaisesti hoidettu. Suomen Ammattikalastajaliitto ry katsoo, etteivät pitkät kuljetusmatkat ole toteutettavissa taloudellisista syistä ja että, mikäli uudet rajoitukset tulevat voimaan, toimijat noudattavat niitä pragmaattisella tavalla. Suomen Kalankasvattajaliitto ry katsoo, että ensisijainen tapa kalasivutuotteiden käsittelyssä on ohjata ne hyötykäyttöön, mutta toteaa, että kaikissa tapauksissa se ei ole mahdollista. Siksi olisi tarpeen säilyttää mahdollisuus hävittää ne maahan hautaamalla merkittävästi esitettyä laajempaan. Suomen Kalankasvattajaliitto ry katsoo myös, että sallittu kalaerä kiloissa viikossa ei ole tarkoituksenmukainen. Suomen sisävesiammattikalastajien liitto ry puolestaan katsoo, että luonnonkalojen hautaaminen tulee sallia koko maassa ja että esityksestä tulee kokonaan poistaa kaatopaikalle päätyvän jätemäärän raja.

Esitykseen on tehty lausunnoissa esitettyjä tarkennuksia ja teknisiä korjauksia.

6 Säännöskohtaiset perustelut

6.1 Laki eläimistä saatavista sivutuotteista

1 §. *Soveltamisala.* Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan tässä laissa annettaisiin EU:n valvonta-asetusta täydentävät säännökset. Valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdan e alakohtaan mukaan asetusta sovelletaan eläimistä saatavista sivutuotteista ja niistä johdetuista tuotteista ihmisten ja eläinten terveydelle aiheutuvien riskien ehkäisemiseen ja minimoimiseen. Valvonta-asetus sisältää virallista valvontaa ja muita virallisia toimia koskevat säännökset ja on jäsenvaltiossa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. Täydentäviä säännöksiä voitaisiin antaa kansallisen liikumavaran puitteissa, kuten toimivaltaisista viranomaisista ja seuraamuksista.

5 §. *Sivutuotteiden käyttö ja käyttöä koskevat poikkeukset.* Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan sivutuotteiden käytöstä ja käyttöä koskevista poikkeuksista ei saa aiheutua vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle eikä ympäristölle.

Toimivaltainen viranomainen voi sivutuoteasetuksen 18 artiklan mukaisesti sallia sivutuotteiden käytön eläinten ruokintaan, sillä edellytyksellä, ettei ihmisten ja eläinten terveydelle aiheudu vaaraa. Sivutuoteasetuksen johdanto-osan kohdan 2 mukaan sivutuotteet aiheuttavat alkuperästään riippumatta mahdollisen riskin ihmisten ja eläinten terveydelle ja ympäristölle. Johdanto-osan kohdan 6 mukaan myös ympäristölle aiheutuvat riskit olisi otettava säännöksissä huomioon.

Voimassa olevan lain 2 luvussa on säännökset sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käytöstä ja käyttöä koskevista kansallisista poikkeuksista. Kansallisten poikkeusten mukainen käyttö on sallittu ehdoilla. Lain 5 § olisi täydennettävä vaatimuksella, että sivutuotteiden käytöstä ja 2 luvussa säädetystä poikkeusten mukaisesta käytöstä ei saisi aiheutua vaaraa ihmisille, eläimille eikä ympäristölle. Tämä olisi tarpeen turvallisen käytön varmistamiseksi ja ympäristön pilaantumisen estämiseksi.

Jos sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita olisi käytetty 2 luvun ja sivutuoteasetuksen vastaisesti aiheuttamalla vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle tai eläintautien leviämisen taikka ympäristön pilaantumisen vaaraa, tulisi valvovan viranomaisen viipymättä ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi. Valvontaviranomaisella olisi myös toimivalta päättää tarvittavista pakkokeinoista.

7 §. *Ruokintaa koskevat kiellot ja rajoitukset.* Pykälään lisättäisiin uusi 1 momentti, jonka mukaan entisten eläinperäisten elintarvikkeiden ja ruokajätteen käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokintaan kiellettäisiin. Entisillä eläinperäisillä elintarvikkeilla tarkoitetaan sivutuoteasetuksen mukaan elintarvikkeita, joita ei enää ole tarkoitettu ihmisravinnoksi kaupallisista syistä tai sellaisten valmistuksessa tai pakkauksessa esiintyneiden ongelmien tai muiden vikojen vuoksi, jotka eivät aiheuta riskiä ihmisten tai eläinten terveydelle. Ruokajätteellä tarkoitetaan täytännönpäanoasetuksen liitteen I kohdan 22 mukaan kaikkia ravintoloista, pitopalveluista ja keittiöistä, mukaan luettuina keskuskeittiöt ja kotitalouksien keittiöt, peräisin olevaa jäteruokaa, myös käytettyä ruokaöljyä.

Nykyinen 1 ja 2 momentti siirtyisivät sellaisenaan 2 ja 3 momentiksi.

Voimassa olevan lain 6 §:n mukaan luokan 3 sivutuotteiden käyttö on sallittu luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa. Entiset eläinperäiset elintarvikkeet (kuten esimerkiksi elintarvikekäytöstä poistetut makkarat) luokitellaan luokan 3 sivutuotteiksi. Niissä voi kuitenkin piillä taudinaiheuttajia. Ulkomailta tuoduissa elintarvikkeissa voi olla afrikkalaisen sikaruton leviämisen vaara.

Entisten elintarvikkeiden ja ruokajätteen käyttö ehdotetaan tämän vuoksi kiellettäväksi luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa. Ruokajätteen käyttö on jo kielletty sivutuoteasetuksessa muiden tuotantoeläinten kuin turkiseläinten ruokintaan.

16 §. Käsitlemättömän lannan kuljetus. Pykälän toinen lause käsitlemättömän lannan käytöstä lannoitukseen ehdotetaan poistettavaksi ja samalla pykälän otsikkoa muutettaisiin poistamalla siitä sana ”käyttö”. Sivutuoteasetuksen artiklassa 13 sallitaan käsitlemättömän lannan levittäminen, jos toimivaltainen viranomainen ei katso siihen sisältyvän minkään vakavan tartuntataudin leviämiskäytännön. Tämän vuoksi lannan käytöstä ei olisi tarpeen säätää uudelleen sivutuotelaissa. Tautitapauksissa valvontaviranomainen voisi jo voimassa olevan lain mukaan kieltää lannan levittämisen.

18 §. Eräisiin orgaanisiin lannoitteisiin ja maanparannusaineisiin sekoitettavan ainesosan hyväksyminen. Pykälän 1 momentissa ainoa muutos olisi Elintarviketurvallisuusviraston nimen muutos Ruokavirastoksi. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että sekoitettavaa ainesosaa ei vaadita myöskään orgaanisiin lannoitteisiin ja maanparannusaineisiin, joita käytetään maataloudessa alueilla, joihin ei ole tuotantoeläimillä pääsyä tai alueen kasvillisuutta ei käytetä ruokintaan. Ainesosa olisi sekoitettava ainoastaan silloin, kun luokan 2 liha-luujauhoa tai käsiteltyä eläinvalkuaista sisältäviä orgaanisia lannoitteita tai maanparannusaineita käytetään eläintuotantotiloilla tai alueilla, joihin tuotantoeläimillä on pääsy. Sekoitettavan ainesosan tarkoituksena on erottaa lannoitevalmisteet rehuaineista ja estää lannoitevalmisteiden ruokintakäyttö. Voimassa olevan lain 2 momentissa on jo säännös, jonka mukaan sekoitettavaa ainesosaa ei edellytetä lannoitevalmisteilta, joita käytetään maisemoinnissa, viherrakentamisessa, puutarhataloudessa tai kotipuutarhoissa. Seos tulisi pakata säkkeihin, joiden enimmäiskoko on 1000 kilogrammaa.

Sivutuoteasetuksessa toimivaltaiselle viranomaiselle on annettu enintään 1000 kg suursäkkien osalta mahdollisuus myöntää poikkeus ruokintakäytön estävän ainesosan lisäämisvaatimukseen. Tällöin säkkiin on tehtävä merkintä, ettei lannoitevalmisteen levittäminen ole sallittua alueilla, joihin on tuotantoeläimillä pääsy. Lannoitevalmisteen käyttäjän on varmistettava, ettei tuotantoeläimillä ole pääsyä tällaisille alueille. Sivutuoteasetuksen mukaan varo aika levittämisestä on vähintään 21 päivää. Tänä aikana tuotantoeläimet eivät saa laiduntaa alueella eikä laidunkasvillisuutta saa käyttää ruokintaan.

22 §. Sivutuotteiden hävittäminen. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan sivutuotteiden hävittämisestä ei saa aiheutua vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle eikä ympäristölle.

Sivutuoteasetuksen 19 artiklan mukaan sivutuotteet on hävitettävä siten, että ehkäistään ihmisten ja eläinten terveydelle aiheutuvat riskit. Lisäksi sivutuoteasetuksen johdanto-osan kohdan 3 mukaan sivutuotteiden hävittäminen voisi johtaa ympäristöriskeihin, joten vaara ympäristölle olisi otettava huomioon sivutuotteita hävitettäessä.

Voimassa olevan lain 3 luvussa on säännökset sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden hävittämisestä ja hävittämistä koskevista kansallisista poikkeuksista. Tällä hetkellä sivutuotteiden hävittäminen on mahdollista kansallisten poikkeusten mukaisesti ehdoilla. Voimassa olevaa 22 §:ää olisi täydennettävä vaatimuksella, että sivutuotteiden hävittämisestä ja 3 luvussa säädettyistä poikkeuksista ei saisi aiheutua vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle eikä ympäristön pilaantumista. Tämä olisi tarpeen turvallisen hävittämisen varmistamiseksi.

Jos sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita olisi hävitetty tämän lain ja sivutuoteasetuksen vastaisesti aiheuttamalla eläintautien leviämisen tai ympäristön pilaantumisen vaaran, tulisi valvovan viranomaisen viipymättä ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi. Valvontaviranomaisella olisi myös toimivalta päättää tarvittavista pakkokeinoista.

23 §. Syrjäisiä alueita koskevat poikkeukset. Pykälän 1 momentin 1 kohtaan lisättäisiin vesiviljelylaitoksilta peräisin olevat kokonaiset kuolleet vesieläimet ja alkutuotannosta luonnonkaloista saatavat sivutuotteet. Momenttiin lisättäisiin myös uusi 2 kohta, joka koskisi elintarvikkeita valmistavilta laitoksilta peräisin olevia sivutuoteasetuksen 3 artiklan 9 kohdassa tarkoitettua vesieläimistä saatavia sivutuotteita. Koska kalasta saatavia sivutuotteita vastaanottavia laitoksia ei sijaitse Pohjois-Suomessa eikä tietyiltä osin Kainuun alueella, tulisi kala-alan laitoksilta saatavien kalasivutuotteiden maahan hautaaminen ja toimittaminen kaatopaikoille näillä alueilla edelleen sallia soveltamalla syrjäisiä alueita koskevaa poikkeusta. Alkutuotannossa luonnonkaloista saatavien kalasivutuotteiden maahan hautaaminen ja kaatopaikalle toimittaminen tulisi sallia koko maassa määrittelemällä koko maa syrjäiseksi alueeksi.

Voimassa oleva kohta 2 muuttuisi kohdaksi 3 ja siihen lisättäisiin hevoseläimistä saatavat sivutuotteet, jotka ovat peräisin enintään 20 eläinyksikköä viikossa ja enintään 1000 eläinyksikköä vuodessa teurastavista teurastamoista taikka lihanleikkaamoista, jonka tuotanto on enintään 5000 kiloa luotonta lihaa viikossa.

Ehdotuksen mukaan pykälässä mainitut sivutuotteet voitaisiin hävittää syrjäisillä alueilla hautaamalla maahan vastaavasti kuin muiden eläinlajien osalta on säädetty. Hevosten teurastuksesta sekä hevosenlihan leikkaamoista saatavien sivutuotteiden ja kuolleiden kalojen sekä kaloista saatavien sivutuotteiden hävittämistä koskevista syrjäisistä alueista säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Voimassa olevan momentin kohta 3 muuttuisi nykyisen sisältöisenä kohdaksi 4.

Komissio totesi keväällä 2021 Suomessa tekemänsä valvonnan auditoinnin johtopäätöksissä, ettei ole perusteita määritellä koko Suomen aluetta syrjäiseksi alueeksi kala-alan laitoksista saatavien kalasivutuotteiden ja hevosten teurastuksesta ja hevosenlihan leikkaamoista saatavien sivutuotteiden osalta. Tämän vuoksi näiden sivutuotteiden hautaamista maahan rajoitettaisiin asetuksella erikseen määritellyille syrjäisille alueille.

Hautaamisessa ja kaatopaikalle sijoittamisessa on noudatettava mitä jätelaissa (646/2011) ja ympäristönsuojelulaissa (527/2014) säädetään.

24 §. Hävittäminen koko maassa hautaamalla maahan tai toimittamalla kaatopaikalle. Pykälän ensimmäisen momentin kohdat 1—3 ja 9 pysyisivät nykyisellään, mutta kohtia 4—8 muutettaisiin. Kyseiset kohdat koskevat sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan b alakohdan sallimia poikkeuksia hävittää tuotteet hautaamalla maahan tai toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle. Nykyisin kohdassa 5 poikkeus koskee hevosen teurastuksen ja hevosenlihan leikkaamon sivutuotteita, kohdassa 6 poikkeus elintarvikkeita valmistavilta laitoksilta peräisin olevia vesieläimistä saatavia sivutuotteita, kohdassa 7 poikkeus vesiviljelylaitoksilta peräisin olevia kokonaisia kuolleista vesieläimiä ja kohdassa 8 eläinten pitopaikassa muodostuvia sivutuotteita.

Komissio totesi keväällä 2021 Suomessa tekemänsä valvonnan auditoinnin johtopäätöksissä, että koko Suomen alue on määritelty syrjäiseksi alueeksi tietyistä lajeista (kalat ja hevoset) peräisin olevien eläimistä saatavien sivutuotteiden osalta. Tällainen määrittely ei komission mukaan kuitenkaan ole mainittujen lajien osalta sivutuoteasetuksen vaatimusten mukaista. Komis-

sion huomautuksen johdosta esitetään rajoituksia koko maassa hevosen teurastuksesta ja hevosenlihanleikkaamoista saatavien sekä kaloista saatavien sivutuotteiden hautaamiselle ja kaatopaikalle toimittamiselle.

Pykälän 4 kohdasta poistettaisiin päällekkäisyyden vuoksi tarhattujen jäniseläinten teurastuksesta saatavat sivutuotteet, koska sama mainitaan myös 8 kohdassa. Pykälän 5 kohtaa muutettaisiin siten, että sallittaisiin ainoastaan maatilalla tuottajan omaan elintarvikekäyttöön teurastetuista hevoseläimistä saatavien sivutuotteiden maahan hautaus tai kaatopaikalle toimittaminen. Tällä hetkellä hevosen teurastuksesta ja hevosenlihan leikkaamosta saatavat sivutuotteet voi hävittää maahan hautaamalla tai toimittamalla kaatopaikalle koko maan alueella. Ehdotuksen mukaan hevosen teurastuksesta ja hevosenlihan leikkaamosta saatavien sivutuotteiden hautaaminen maahan kiellettäisiin lukuun ottamatta syrjäisiä alueita ja kotiteurastuksen sivutuotteita.

Pykälän kohtia 6 ja 7 muutettaisiin komission huomautuksesta johtuen siten, että sallittaisiin ainoastaan vähäisen kalasivutuotemäärän hävittäminen hautaamalla maahan tai toimittamalla kaatopaikalle. Vähäisenä määränä voidaan pitää enintään 50 kiloa viikossa. Tällä hetkellä kala-alan laitoksilta saatavien sivutuotteiden hautaus ja kaatopaikalle toimittaminen on sallittua koko maassa.

Jos ilmastollisista, luonnonmullistuksista tai muista poikkeuksellisista olosuhteista johtuen hävittäminen ei olisi mahdollista ehdotetulla rajauksella, voisi aluehallintovirasto sivutuotelain 30 §:n mukaisesti myöntää poikkeusluvan.

Pykälän nykyiseen 8 kohtaan lisättäisiin alle 100 linnun pitopaikoissa siipikarjaksi luettavien lintujen raatojen lisäksi munat ja hautomosivutuotteet. Tällä hetkellä kyseisissä pitopaikoissa lintujen raatoja saa hävittää hautaamalla, mutta olisi perusteltua laajentaa kohta koskemaan myös lintujen munia ja hautomosivutuotteita, jotta esimerkiksi salmonellan johdosta hävitettävät munat ja hautomosivutuotteet voisi tilalla haudata.

Hautaamisessa ja kaatopaikalle sijoittamisessa on noudatettava mitä jätelaissa (646/2011) ja ympäristönsuojelulaissa (527/2014) säädetään.

28 §. *Kuolleiden lemmikkieläinten, hevoseläinten ja mehiläisten hävittäminen.* Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin mahdollisuus hävittää mehiläiset ja mehiläisten hoidosta saatavat sivutuotteet hautauksen ohella myös avotulella polttamalla sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisesti.

Tällä hetkellä mehiläisten ja mehiläisten hoidosta saatavien sivutuotteiden polttaminen avotulella on sallittu eläintautitapauksissa aluehallintoviraston luvalla ainoastaan silloin, jos kuljetus lähimpään käsittelylaitokseen aiheuttaisi vaaraa terveydelle tai jos käsittelylaitosten kapasiteetti on ylittynyt eläintautiepidemian johdosta. Teknisistä syistä johtuen mehiläisten hoidosta saatavien sivutuotteiden poltto polttolaitoksissa sekä kuljetus ja käsittely sivutuoteasetuksen mukaisessa käsittelylaitoksessa on lähes mahdotonta. Juokseva hunaja palaa huonosti ja aiheuttaa häiriöitä poltto- ja käsittelylaitosten toiminnassa. Käytännössä yleinen tapa onkin ollut hävittää kuolleet mehiläiset ja kennosto avotulella polttamalla. Avotulella polttoa voi pitää eläintautien leviämisen estämisen kannalta hyvänä vaihtoehtona.

29 §. *Kielto hävittää sivutuotteita avotulella polttamalla.* Pykälää muutettaisiin 28 §:n muutoksen johdosta. Kiellosta hävittää sivutuotteita avotulella polttamalla säädetäisiin poikkeus mehiläisten ja mehiläisten hoidosta saatavien sivutuotteiden osalta.

33 §. Toimijan ja laitoksen rekisteröiminen sekä laitoksen hyväksyminen. Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi liha-luujauhoa polttoaineena käyttävien laitosten hyväksyntä vastaavasti kuin tuotantoeläinten lantaa polttoaineena käyttävistä laitoksista on säädetty. Ehdotuksen mukaan sivutuotelain mukaista laitoksen ja toimintojen hyväksyntää ei kuitenkaan vaadittaisi liha-luujauhoa polttoaineena käyttäviltä laitoksilta, jotka olisi rekisteröity tai saaneet luvan ympäristönsuojelulain nojalla. Lisäksi edellytyksenä olisi, että laitoksen yhteydessä ei pidettäisi tuotantoeläimiä, eikä sen toimintaan näin ollen voitaisi katsoa liittyvän eläintautien leviämisen vaaraa. Kyseisiä laitoksia valvottaisiin ympäristönsuojelulain nojalla.

34 §. Ruokaviraston toimivalta. Pykälän otsikossa ja 1 momentissa Elintarviketurvallisuusviraston nimi muutettaisiin vastaamaan viraston nykyistä nimeä Ruokavirasto. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 10) kohta, jonka mukaan Ruokavirasto rekisteröisi myös eläinten pitopaikat, jotka käyttävät liha-luujauhoa tai käsiteltyä eläinvalkuaista sisältävää lannoitetta tuotantoeläinten laiduntamiseen tarkoitetulla maaperällä tai ruokkivat tuotantoeläimiä tällaisesta maaperästä olevalla kasvillisuudella. Sivutuotelainsäädännössä luokkaan 2 kuuluvasta aineksesta johdetusta lihaluujauhosta tai käsitellystä eläinvalkuaisesta valmistetut orgaaniset lannoitteet ja maanparannusaineet, on pidettävä erillään rehuketjusta. Jotta valvonta voidaan kohdentaa kyseisiin pitopaikkoihin, tulisi eläintenpitopaikat, joissa käytetään ko. lannoitevalmisteita, rekisteröidä.

Lisäksi 1 momenttiin lisättäisiin uusi kohta 11, jonka mukaan Ruokavirasto rekisteröisi sivutuotteita käsittelevät öljykemian laitokset. Aikaisemmin öljykemian laitokset on luokiteltu ns. teknisiksi laitoksiksi, joiden rekisteröinti on kuulunut kunnaneläinlääkärille. Komission ohjeistuksen mukaan kyseiset laitokset tulisi nimetä muista teknisistä laitoksista poiketen erillisellä nimikkeellä öljykemian laitoksiksi. Näin ollen sivutuotteita käsittelevien öljykemian laitosten rekisteröinnistäkin tulisi säätää erikseen.

35 a §. Sivutuotteiden käyttö polttoaineena muissa kuin ympäristönsuojelulain mukaan luvanvaraisissa tai rekisteröitävissä laitoksissa. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin lisäämällä siihen liha-luujauhoa polttoaineena käyttävien laitosten hyväksyminen kunnaneläinlääkärin toimivaltaan silloin kun liha-luujauhoa poltettaisiin polttolaitoksissa, joilta ei kokonsa puolesta edellytetäisi ympäristönsuojelulain mukaista rekisteröintiä tai hyväksyntää. Voimassa olevan lain mukaan pykälässä säädetään vain lantaa käyttävistä laitoksista. Samalla pykälän otsikko muutettaisiin koskemaan sivutuotteita nykyisessä otsikossa olevan lannan sijaan.

Myös liha-luujauhon polton vaatimuksiin sovellettaisiin ympäristönsuojelulain vaatimuksia. Ympäristönsuojelulain siirtymäsäännösten mukaan ympäristönsuojelulain 221 c §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädettyä vaatimusta kaasun lämpötilasta ja viipymäajasta sekä 2 kohdassa säädettyä vaatimusta lisäpolttimesta sovelletaan lannan polttoon 15 päivänä marraskuuta 2018 käytössä olleissa energiantuotantoyksiköissä 15 päivästä marraskuuta 2024. Vastaavia vaatimuksia sovelletaan liha-luujauhon polttoon neljän vuoden kuluttua ympäristönsuojelulain 221 c §:n 1 momentin 1 kohdan voimaantulosta niihin energiantuotantoyksiköihin, jotka olivat käytössä säännöksen voimaan tullessa.

39 §. Toimijoiden velvollisuudet. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kuolleiden eläinten varastoinnista maataloilla. Sivutuoteasetuksen 21 artiklan 1 kohdan mukaan toimijoiden on kerättävä, tunnistamerkittävä ja kuljetettava eläimistä saatavat sivutuotteet ilman turhia viivytyksiä olosuhteissa, joilla ehkäistään ihmisten ja eläinten terveydelle aiheutuvat riskit. Raatojen varastointiolosuhteista ja varastoinnin kestosta maatilalla olisi tarpeen antaa tarkempia säännöksiä. Kuolleiden eläinten varastointia maataloilla valvovat sivutuotelain nojalla kunnaneläinlääkärit.

Myös ympäristönsuojelulain nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella ilmoituksenvaraisista eläinsuojista 138/2019 annetaan kuolleiden eläinten säilytystä koskevia vaatimuksia. Asetus koskee ainoastaan ilmoituksen alaisia eläinsuojia ja siinä painotetaan kuolleiden eläinten ympäristölle aiheutuvia haittoja. Asetusta valvovat ympäristöviranomaiset ympäristölain nojalla.

41 a §. Toimijan luotettavuus. Pykälässä säädettäisiin toimijan luotettavuudesta. Lain 33 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisen tai hyväksymistä edellyttävän toimijan olisi oltava luotettava. Valvontaviranomaisilla ei voimassaolevan lain nojalla ole valvontaa tehdessään laillista perustetta selvittää, onko toimija toimintansa aikana pitänyt huolta julkisoikeudellisten velvoitteitensa hoitamisesta. Julkisten velvoitteiden hoidon laiminlyönti ei myöskään ole vaikuttanut mahdollisuuteen toimia alalla. Ongelmat julkisten velvoitteiden hoidossa voivat kuitenkin ilmentää harmaan talouden riskiä. On myös mahdollista, että julkisoikeudellisia velvoitteita laiminlyövä taho saattaa laiminlyödä myös muita toimintaa koskevia säännöksiä, kuten eläimistä saatavien sivutuotteiden turvallisuuden varmistamiseksi säädettyjä vaatimuksia. Harmaata taloutta torjumalla edistettäisiin ja tuettaisiin oikeudenmukaisia käytäntöjä alalla ja ehkäistäisiin vilpillisiä menettelyjä. Samalla parannettaisiin oikein toimivien ja velvoitteensa täyttävien toimijoiden toimintaedellytyksiä ja edistettäisiin rehellistä kilpailua.

Vastaavan sisältöiset säännökset toimijan luotettavuudesta on muun muassa elintarvikelaissa ja rehulaissa. Sivutuotealalla harmaata taloutta voisi ilmetä esimerkiksi teurastuksen sivutuotteiden säännöstenvastaisessa hävittämisessä.

Alan tasapuolisen kilpailun sekä harmaan talouden torjunnan kannalta on tärkeää, että alalla toimivat yritykset hoitavat sekä velvoitteensa yhteiskuntaa ja muita toimijoita kohtaan, että myös lakisääteiset velvoitteensa. Veroihin, sosiaalivakuutusmaksuihin sekä Tullin perimiin maksuihin liittyvät laissa säädetyt velvollisuudet ovat erilaisia rekisteröintiä, ilmoittamista sekä suoritteiden maksamista koskevia velvoitteita. Näiden hoitamattomuus voi kuvastaa toimijan taloudellista epäluotettavuutta. Velvoitteitaan laiminlyövä toimija saa muihin verrattuna perusteettomasti etua välttämällä julkisoikeudellisia maksuja ja haittaa toiminnallaan tasapuolista kilpailua esimerkiksi myymällä tuotteitaan muita halvemmalla. Toimijan maksukyvyttömyys lisää myös riskiä väärinkäytöksiin ja velvollisuuksien laiminlyönteihin ja on näin ollen taloudelliseen luotettavuuteen ratkaisevasti vaikuttava seikka.

Selvityspyynnön toimijan luotettavuudesta Harmaan talouden selvitysyksikölle tekisi Ruokavirasto keskitetysti. Toimijan on oltava luotettava ja harkinnan mukaan luotettavuuden selvittämistä voidaan pyytää selvitysyksiköltä. Ruokavirastolla keskusviranomaisena on tähän parhaat edellytykset. Kunnaneläinlääkäri voisi pyytää Ruokavirastoa tekemään selvityksen niiden toimijoiden osalta, joissa kunnaneläinlääkäri on toimivaltainen viranomaisen hyväksymään tai rekisteröimään laitoksen. Erikoistumisesta olisi hyötyä muun muassa erikoisosaamisen, yhdenmukaisen tulkinnan ja tehokkuuden näkökulmasta. Kunnaneläinlääkäreillä ei ole resursseja eikä riittävää asiantuntemusta ryhtyä selvittämään toimijan luotettavuutta.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että toimijan, jonka on rekisteröidyttävä tai haettava lupa toimintaansa, tulee olla luotettava. Toimijan luotettavuutta voitaisiin selvittää sekä ennen toiminnan aloittamista, että tarpeen mukaan myöhemmin toiminnan aikana. Pykälän 2 momentin mukaan toimijaa ei pidettäisi luotettavana, jos hän on kuluvan tai kolmen arviota edeltäneen kalenterivuoden aikana toistuvasti osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta sivutuotesäännösten noudattamisessa tai sivutuotteiden turvallisuuden varmistamisessa tai jos hän on kuluvan tai kolmen arviota edeltävän kalenterivuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien

hoitamisen tai jos toimijalla on maksukykyyn nähden vähäistä suurempia velkoja perittävänä ulosotossa tai velkoja, jotka on palautettu ulosotosta varattomuusestetodistuksin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, keitä 1 momentissa tarkoitettu vaatimus luotettavuudesta koskee silloin, kun ilmoituksen tekijänä on oikeushenkilö. Jotta vaatimus luotettavuudesta oikeushenkilön kohdalla täyttyisi, kaikkien säännöksessä lueteltujen tahojen on oltava luotettavia. Ehdotuksen mukaan vaatimus luotettavuudesta koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa. Vaatimus luotettavuudesta koskee myös henkilöä, jolla on suoraan tai välillisesti vähintään 25 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta tai vastaava omistus- tai määräämisvalta, jos kyseessä on muu yhteisö kuin osakeyhtiö.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta ottaa luotettavuuden arvioinnissa huomioon myös toimijaan ja sen vastuuhenkilöihin välittömästi tai välillisesti kytköksissä olevien yritysten ja yhteisöjen velvoitteidenhoito. Momentti sisältää viittauksen yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ään, jossa luetellaan kyseisen lain mukaisesti rekisteröitävät yritykset ja yhteisöt. Yritykseen ja yhteisöön välittömästi kytkeytyvällä yrityksellä tai yhteisöllä tarkoitetaan esimerkiksi yrityksen tai yhteisön osittain tai kokonaan omistavaa osakeyhtiötä tai avoimen yhtiön yhtiömiehenä olevaa osakeyhtiötä. Yritykseen tai yhteisöön välillisesti kytkeytyvällä yrityksellä tai yhteisöllä puolestaan tarkoitetaan esimerkiksi yritykseen tai yhteisöön sen vastuuhenkilön taikka toisen yrityksen tai yhteisön kautta kytkeytyviä yrityksiä ja yhteisöjä. Osakeyhtiöön välillisesti kytkeytyvä yritys tai yhteisö on esimerkiksi sen hallituksen jäsenen yksin omistama toinen osakeyhtiö tai emoyhtiön omistama sisaryhtiö. Luonnolliseen henkilöön välittömästi kytkeytyvällä yrityksellä tai yhteisöllä tarkoitetaan yritystä tai yhteisöä, jossa hän toimii tai on toiminut vastuuhenkilönä. Luonnolliseen henkilöön välillisesti kytkeytyvällä yrityksellä tai yhteisöllä tarkoitettaisiin henkilön välittömään yritys- tai yhteisökytkentään välittömästi tai välillisesti kytkeytyviä yrityksiä tai yhteisöjä, kuten emoyhtiötä, jonka tytäryhtiön hallitukseen henkilö kuuluu. Tältä osin valvontaviranomainen voisi tehdä luotettavuuden arviointia kuluvalta ja sitä edeltävältä kolmelta kalenterivuodelta. Tätä vanhempien kytkösten selvittäminen ei siis olisi tarpeen.

Toimijan luotettavuutta arvioitaessa tulisi kiinnittää huomiota laiminlyönnin toistuvuuteen ja euromääräiseen suuruuteen, mikäli tämä on mitattavissa. Esimerkiksi yksittäiset, unohtukseen tai huolimattomuuteen rinnastuvat ilmoituslaiminlyönnit tai rahamäärältään pienet maksulaiminlyönnit, eivät yleensä osoittaisi toimijaa epäluotettavaksi. Toimijaa ei tulisi pitää epäluotettavana myöskään, jos esimerkiksi verovelasta on tehty maksusuunnitelma ja sen ehtoja noudatetaan.

Luotettavuuden selvittäminen toimijan tai toimijana olevan oikeushenkilön vastuuhenkilöiden muun yritystoiminnan osalta olisi harkinnanvaraista, mutta ei edellyttäisi sitä, että toimijan luotettavuutta on syytä epäillä. Selvittäminen olisi tarpeen erityisesti silloin, kun pelkästään toimijan taikka tämän vastuuhenkilöiden tietojen perusteella ei olisi mahdollista muodostaa riittävää kuvaa luotettavuuden arvioimiseksi. Esimerkiksi tilanteessa, jossa toimija on vasta perustettu osakeyhtiö tai yrityksen vastuuhenkilöissä on tapahtunut huomattavia muutoksia, voisi luotettavuuden arvioimiseksi olla tarpeen selvittää sen vastuuhenkilöiden ja omistajien muu tai aikaisempi yritystoiminta. Mikäli toimijan taikka tämän vastuuhenkilön muussa tai aikaisemmassa yritystoiminnassa on toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyöty 1 momentissa tarkoitettuja velvoitteita, toimijaa tai tämän vastuuhenkilöä ei voitaisi pitää säännöksessä tarkoitettulla tavalla luotettavana. Luotettavuuden selvittäminen 3 momentissa kuvatulla tavalla ei yleensä olisi tarpeen, jos toimijan ja sen vastuuhenkilöiden toiminta on ollut usean vuoden ajan vakiintunutta eikä ole muutoinkaan herännyt syytä epäillä näiden luotettavuutta.

Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikön toiminnasta säädetään Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetulla lailla (1207/2010).

49 §. *Valvontasuunnitelma.* Pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan lain säännöstä, mutta Elintarviketurvallisuusviraston nimi muutettaisiin vastaamaan viraston nykyistä nimeä Ruokavirasto.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin aluehallintoviraston velvollisuudesta laatia toimialueellaan valtakunnalliseen valvontasuunnitelmaan perustuva suunnitelma sivutuotevalvonnan järjestämisestä. Tämä vaatimus on aikaisemmin säädetty eläinlääkintähuoltolaissa. Jäsenvaltion velvollisuudesta laatia valvontasuunnitelma säädetään valvonta-asetuksen 109 artiklassa.

50 §. *Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus.* Pykälän 1 momentin mukaan valvontaa ja muita virallisia toimia koskevista yleisistä vaatimuksista säädetään valvonta-asetuksen 9—15 artiklassa. Valvontaa on 9 artiklan mukaan suoritettava säännöllisesti, riskiperusteisesti ja sopivalla tiheydellä. Johdanto-osan kappaleen 32 mukaan toimivaltaisten viranomaisten olisi vahvistettava virallisen valvonnan tiheys ottaen huomioon tarve mukauttaa valvontatoimet riskiin ja odotettavaan säännösten noudattamisen tasoon eri tilanteissa, mukaan lukien mahdolliset elintarviketjua koskevan unionin lainsäädännön rikkomiset petollisten tai vilpillisten käytäntöjen avulla.

Hallintolain 39 §:stä poiketen valvonta-asetuksen 9 artiklan 4 kohdan mukaan valvonta olisi suoritettava ilman ennakoilmoitusta, paitsi jos tällainen ilmoitus olisi tarpeen ja asianmukaisesti perusteltu virallisen valvonnan suorittamista varten.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkastusten ja valvonnan edellyttämästä valvontaviranomaisen ja valtuutetun tarkastajan tiedonsaantioikeudesta. Valvonnan suorittamiseksi valvontaviranomaisella ja valtuutetulla tarkastajalla olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot muilta viranomaisilta, toimijoilta ja muilta tahoilta, joita tässä laissa tai Euroopan unionin lainsäädännössä, kuten sivutuoteasetuksessa ja valvonta-asetuksessa, säädetty velvoitteet koskevat. Valvontaa varten tarvitaan tietoja toimijoista ja toiminnasta.

Valvonta-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan h alakohdan mukaan toimivaltaisen viranomaisen henkilöstölle on varmistettava pääsy toimijan tiloihin ja mahdollisuus tutustua toimijan hallussaan pitämiin asiakirjoihin. Artiklan 15 mukaan toimijoiden on pyynnöstä annettava viranomaisen henkilöstölle mahdollisuus tutustua toimijan tiloihin, ympäristöön, kuljetusvälineisiin, sähköisiin tiedonhallintajärjestelmiin, eläimiin, tavariin, asiakirjoihin ja muihin merkityksellisiin tietoihin sekä avustettava viranomaisia tehtävien suorittamisessa.

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena on luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2016/679 (yleinen tietosuojasetus), jäljempänä tietosuojasetus, 6 artiklan 1 kohdan c alakohta. Henkilötietojen käsittely liittyy rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen hoitamiseen. Henkilön arkaluonteisia tietoja ei tarvita eikä sisällytetä tietoihin.

Kolmannessa momentissa säädettäisiin Ruokaviraston ja aluehallintoviraston oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä 63 a §:ään ehdotetun seuraamusmaksun määräämistä varten välttämättömät tiedot sakkorekisteristä. Tietojensaantioikeudesta sakkorekisterin tietoihin on säädetty myös mm. elintarvikelaissa, eläintautilaissa, rehulaissa sekä eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevissa laeissa. Tietosuojalain 7 §:n mukaan tietosuojasetuksen 10 artiklassa

tarkoitettuihin rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyviä henkilötietoja saa käsitellä vain rajatusti, esimerkiksi silloin, kun käsittelystä säädetään laissa. Tiedonsaantioikeus sakkorekisteristä olisi tarpeen, jotta voitaisiin noudattaa kaksoisrangaistavuuden kieltoa eli varmistaa, ettei seuraamusmaksua määrätä sille, joka on samasta teosta jo tuomittu sakkorangaistukseen tuomioistuimessa. Sakkorekisteristä säädetään sakon täytäntöönpanosta annetun lain 5 luvussa. Sakko-
rekisterin sisältämät rikokseen ja rikosoikeudelliseen seuraamukseen liittyvät tiedot ovat salassa pidettäviä tietoja. Oikeusrekisterikeskus saa pyynnöstä luovuttaa sakkorekisteristä tietoja vain niille, joiden oikeudesta mainittujen tietojen saamiseen säädetään erikseen lailla.

Neljannen momentin mukaan valvontaviranomaisella olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja ilmoituksen tekijän veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta sekä kytkennöistä, jotka ovat välttämättömiä toimijan 41 a §:ssä tarkoitettua luotettavuuden selvittämiseksi, 65 §:ssä tarkoitettua toiminnan keskeyttämistä taikka 66 §:ssä tarkoitettua hyväksynnän peruuttamista varten.

Viidennessä momentissa säädettäisiin tarkastuksen tekemisestä kotirauhan piirissä perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaisesti. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tarkastuksen ja näytteenoton saisi tehdä vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltu syy epäillä toimijan syyllistyneen rikoslain (39/1889) 44 luvun 4 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn, tai 72 §:ssä tarkoitettuun sivutuotelakirikkomukseen, josta voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle. Tarkastuksen kotirauhan piirissä saisi tehdä vain viranomainen. Momentti vastaa pääosin voimassa olevan lain 50 §:n 2 momenttia.

51 a §. *Viranomaisen oikeus oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja.* Ehdotuksen mukaan valvontaviranomaisilla olisi salassapitovelvoitteen estämättä oikeus oma-aloitteisesti antaa toiminnassaan saamiaan tietoja ympäristöviranomaiselle, jolla on tehtävänsä vuoksi tarve saada näitä tietoja.

Ympäristönsuojelulain 4 luvun mukaisesti on tietyillä toiminnoilla oltava ympäristölupa. Isolla osalla sivutuotevalvonnan piirissä olevista elintarvike- ja sivutuotelaitoksista sekä isoimmista eläintiloista on ympäristölupa, vaikkakaan aivan kaikilla toimijoilla ympäristölupaa ei ole. Sivutuotevalvonnessa voidaan havaita sivutuotteita hävitettävän lainsäädännön vastaisesti esimerkiksi jätevetenä ympäristöviranomaisten valvonnessa olevalle jätevedenpuhdistamolle. Olisi välttämätöntä, että sivutuotevalvontaviranomaisilla olisi oikeus saattaa tieto epäasiallisesta sivutuotteiden hävittämisestä ympäristöviranomaisten tietoon, jotta toimijoiden ympäristöluvan tarveharkinta ja olemassa olevan ympäristöluvan ehtojen valvonta olisi mahdollista.

Laitosvalvonnan lisäksi sivutuotevalvontaa tehdään eläintiloilla, joissa muun muassa raatojen epäasiallinen hautaaminen tulee usein ilmi vasta kunnaneläinlääkärin eläinsuojelu- tai sivutuotetarkastuksella. Tärkeää olisi, että näissäkään tapauksissa sivutuotevalvonta voisi itse saattaa asian ympäristöviranomaisten tietoon, jotta tilan ympäristöluvan tarveharkinta ja olemassa olevan ympäristöluvan ehtojen valvonta olisi mahdollista. Raatojen ja muiden sivutuotteiden epäasiallisesta hautaamisesta ilmoittaminen ympäristönsuojeluviranomaiselle olisi erityisen tärkeää varsinkin pohjavesialueella sijaitsevien laitosten ja eläintilojen osalta.

52 §. *Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen.* Pykälä kumottaisiin. Valvontaviranomaisen tietojen saannista salassapitosäännösten estämättä säädettäisiin 50 §:n 2 momentissa. Tietojen luovuttamisesta salassapitosäännösten estämättä muille viranomaisille ja toimielimille EU-vaatimusten ja kansainvälisten sopimusten mukaisesti säädetään ruokahallinnon tietovarannosta

annetun lain 8 §:ssä. Muilta osin perusteista salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

53 §. Kansalliset vertailulaboratoriot. Pykälän 1 momentin mukaan Ruokavirasto toimisi kansallisena vertailulaboratoriona. Valvonta-asetuksen 100 artiklassa säädetään jäsenvaltion velvollisuudesta nimetä kansallinen vertailulaboratorio ja 101 artiklassa vertailulaboratorioiden velvollisuuksista ja tehtävistä.

Pykälään lisättäisiin uusi toinen momentti, jonka mukaan olisi mahdollisuus nimetä toisessa jäsenvaltiossa tai ETA-alueella oleva laboratorion toimimaan kansallisena vertailulaboratoriona sellaisen eläintaudin osalta, jossa vertailulaboratoriotoiminnan järjestäminen Suomessa ei olisi mahdollista. Maa- ja metsätalousministeriö nimeäisi nämä laboratoriot Ruokaviraston esityksestä.

54 §. Viralliset laboratoriot ja hyväksytyt omavalvontalaboratoriot. Pykälä muutettaisiin valvonta-asetuksen vaatimusten mukaiseksi ja samalla pykälän otsikko muutettaisiin. Pykälän 1 momentin mukaan Ruokavirasto nimeäisi hakemuksesta valvonta-asetuksen 37 artiklassa tarkoitettut viralliset laboratoriot, jotka valvonta-asetuksen mukaan suorittavat virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien yhteydessä otettujen näytteiden tutkimukset. Ruokavirasto toimisi myös itse virallisena laboratoriona ilman erillistä nimeämistä.

Virallisella laboratoriollla on valvonta-asetuksen 37 artiklan mukaan oltava tarpeellinen ja riittävä asiantuntemus, laitteisto, infrastruktuuri sekä pätevä henkilöstö. Sen on pystyttävä suorittamaan tehtävät viivytyksettä, puolueettomasti ja ilman eturistiriitoja. Virallisen laboratorion akkreditoinnin tulee olla standardin EN/ISO 17025 mukainen, ja akkreditoinnin tulee kattaa viranomaistutkimuksiin käytettävät menetelmät. Valvonta-asetuksen 40–42 artiklaan sisältyy kuitenkin tiettyjä akkreditointiin liittyviä poikkeussäännöksiä. Viralliseksi laboratoriksi on mahdollista nimetä myös toisessa jäsenvaltiossa sijaitseva laboratorio. Virallisen laboratorion velvollisuuksista säädetään valvonta-asetuksen 38 artiklassa.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokavirasto hyväksyisi hakemuksesta käsittelylaitoksen omavalvontalaboratorion, joka täyttäisi täytäntöönpanoasetuksen liitteessä IV olevan I luvun 1 jakson 5 kohdan vaatimukset ja biokaasu- ja kompostointilaitoksen omavalvontalaboratorion, joka täyttäisi täytäntöönpanoasetuksen liitteen V luvun I ja II vaatimukset. Valvonta-asetuksessa ei säädetä omavalvontalaboratorioista. Momentti vastaa asiasisällöltään voimassaolevan lain 54 §:n 3 momenttia.

Omavalvontalaboratorion hyväksymisen edellytyksinä olisivat akkreditointi sekä muiden täytäntöönpanoasetuksessa säädettyjen vaatimusten täyttyminen.

55 §. Näytteiden tutkiminen. Pykälää täsmennettäisiin valvonta-asetuksen vaatimusten mukaiseksi. Muuten pykälä vastaa asiasisällöltään voimassa olevaa 55 §:ää. Pykälän 1 momentin mukaan viranomaisvalvonnan ja muiden viranomaistoimien yhteydessä otettujen näytteiden tutkimukset tulisi suorittaa Ruokavirastossa, nimetyssä virallisessa laboratoriossa tai kansallisessa vertailulaboratoriossa. Näytteenotosta, testauksesta ja virallisista laboratorioista säädetään valvonta-asetuksen 34–42 artiklassa.

Pykälän 2 momentin mukaan laitoksen omavalvontasuunnitelman mukaiset sivutuoteasetuksen edellyttämät omavalvontanäytteet voitaisiin tutkia hyväksytyssä omavalvontalaboratoriossa. Tämä koskee myös lemmikkieläinruokien näytteiden tutkimuksia. Omavalvontanäytteet voisi tutkituttaa myös virallisessa laboratoriossa tai kansallisessa vertailulaboratoriossa.

56 §. *Virallisen laboratorion ja hyväksytyn omavalvontalaboratorion ilmoitusvelvollisuus.* Pykälän otsikko muutettaisiin. Pykälä koskisi sekä virallisten laboratorioden että hyväksytyjen omavalvontalaboratorioiden ilmoitusvelvollisuutta. Pykälää on täsmennetty valvonta-asetuksen vaatimusten mukaiseksi. Pykälä vastaisiasiasisällöltään voimassa olevan lain 56 §:ä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan virallisen laboratorion ja hyväksytyn omavalvontalaboratorion olisi viipymättä ilmoitettava toimeksiantajalleen määräystenvastaiseen tuotteeseen tai johdetuun tuotteeseen viittaavista tutkimustuloksista. Virallisen laboratorion ilmoitusvelvollisuudesta säädetään myös valvonta-asetuksen 38 artiklan 1 kohdassa. Nimetyn virallisen laboratorion ja hyväksytyn omavalvontalaboratorion olisi lisäksi ilmoitettava Ruokavirastolle eläinten ja ihmisten välillä mahdollisesti suoraan tai välillisesti siirtyvien tautien tai tartuntojen seurantaan ja valvontaan liittyvistä tutkimuksista ja niiden tuloksista sekä toimitettava tutkimuksista näytteet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että virallisen laboratorion ja hyväksytyn omavalvontalaboratorion olisi Ruokaviraston pyynnöstä toimitettava yhteenveto tutkimuksista ja niiden tuloksista Ruokavirastolle. Henkilötietoja ja valvontakohteen tunnistetietoja ei kuitenkaan sisällytetäisi näihin tietoihin.

Pykälän 3 momentin mukaan sekä virallisen laboratorion että omavalvontalaboratorion toiminnassa tapahtuvista olennaisista muutoksista ja toiminnan lopettamisesta olisi ilmoitettava viipymättä Ruokavirastolle.

Pykälän 4 momentin mukaan tarkempia säännöksiä ilmoitusten ja yhteenvetojen sisällöstä ja toimittamisesta voitaisiin antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Voimassa olevan lain mukaan tarkempia säännöksiä voitiin antaa valtioneuvoston asetuksella, mutta ehdotuksen mukaan virallisen laboratorion ilmoitusvelvollisuutta koskevat säännökset tulevat suoraan EU:n säädöksistä ja omavalvontalaboratorioiden ilmoitusvelvollisuudesta säädettäisiin tässä laissa. Tämän vuoksi tarkemmat säännökset olisi tarkoituksenmukaista antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

57 §. *Kansallisen vertailulaboratorion ilmoitusvelvollisuus.* Kansallisen vertailulaboratorion velvollisuuksista ja tehtävistä säädetään valvonta-asetuksen 101 artiklassa. Artiklan mukaan vertailulaboratorion on muun muassa ilmoitettava testien ja seurannan tulokset toimivaltaisille viranomaisille (c alakohta) ja avustettava tautien diagnosoinnissa (h alakohta). Pykälän 1 momentin mukaan tiedot epidemiologista seurantaan varten olisi toimitettava Ruokavirastolle sekä Terveysten ja hyvinvoinnin laitokselle.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja toimittamisesta voitaisiin antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Voimassa olevan lain mukaan tarkempia säännöksiä voitiin antaa valtioneuvoston asetuksella, mutta ehdotuksen mukaan olisi tarkoituksenmukaista antaa tarkemmat säännökset maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, koska ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä säädetään EU-säännöksillä, joita myös kansallisen vertailulaboratorion on noudatettava.

58 §. *Laboratorioiden valvonta ja rekisteri.* Pykälä vastaa asiasisällöltään voimassa olevan lain 58 §:ää. Pykälän 1 momentin mukaan Ruokavirasto valvoisi ministeriön 53 §:n 2 momentin mukaan nimeämiä kansallisia vertailulaboratorioita ja 54 §:ssä tarkoitettuja laboratorioita.

Virallisten laboratorioiden valvonnasta auditoinnilla säädetään valvonta-asetuksen 39 artiklassa.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokavirasto pitäisi valvontaa varten rekisteriä 54 §:ssä tarkoitettuista virallisista laboratorioista ja hyväksytyistä omavalvontalaboratorioista. Rekisteriin merkittäisiin laboratorion yhteystiedot, tiedot toiminnasta, menetelmät, tutkimuksista vastaavan henkilön nimi ja nimeämisen peruuttaminen. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena on 6 artiklan 1 kohdan c alakohta. Henkilötietojen käsittely liittyy rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen hoitamiseen. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja tietoja ei käsitellä eikä rekisteriin talleteta.

Rekistereihin sovelletaan 32 §:n mukaisesti ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (560/2021).

59 §. *Viranomaisten suoritteista valtiolle perittävät maksut.* Ehdotetun 1 momentin mukaan virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista perittäisiin valvonta-asetuksen mukaan pääsääntöisesti maksu. Valvonta-asetuksen VI luvussa säädetään valvonnan maksullisuudesta. Lisäksi sovellettaisiin maksuperustelakia.

Valvonta-asetuksen 79 artiklan 1 kohdan mukaan toimivaltaisten viranomaisten on perittävä valvontaa varten maksuja kustannusvastaavasti ja artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan viranomaisen on perittävä maksu muun muassa säännösten noudattamatta jättämisestä aiheutuvista ylimääräisistä valvontatoimista, ns. uusintatarkastuksista. Tarkastuksen perusteella annetun hallintolain mukaisen kehotuksen sekä pakkokeinona annetun määräyksen tai kiellon noudattamisen valvomiseksi tehdystä uusintatarkastuksesta olisi aina perittävä maksu. Myös kehoitus puutteiden korjaamiseksi olisi kirjattava tarkastuspöytäkirjaan tai vastaavaan asiakirjaan, josta asia voidaan myös jälkikäteen todentaa. Viranomaisen olisi valvottava, että toimija on kehotuksesta tai määräyksestä korjannut puutteet ja noudattaa kieltoa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kunnaneläinlääkäreiden suoritteista perittävistä maksuista. Kunnaneläinlääkärin maksullisista suoritteista säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (335/2021).

63 a §. *Sivutuotevalvonnan seuraamusmaksu.* Ehdotuksen mukaan Ruokaviraston ja aluehallintoviraston uudeksi toimivaltuudeksi esitetään hallinnollisessa menettelyssä määrättävää seuraamusmaksua. Kun säännösten noudattamatta jättäminen on todettu, olisi määritettävä sen alkuperä ja laajuus sekä toimijoiden vastuu. Valvontaviranomaisten olisi toteutettava asianmukaisia toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että asianomaiset toimijat korjaavat tilanteen ja joilla estetään säännösten noudattamatta jättäminen jatkossa. Valvonta-asetuksen 138 artiklan 2 kohdassa on lueteltu toimivaltaisen viranomaisen käytössä olevia toimenpiteitä, mutta luettelo ei ole tyhjentävä. Asetuksen 139 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä asetuksen rikkomiseen sovellettavista sanktioista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan, että ne pannaan täytäntöön. Säädettyjen sanktioiden on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Hallinnollisessa seuraamusmaksussa on asiallisesti kyse rangaistusluonteisesta taloudellisesta seuraamuksesta, jonka Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ja perustuslakivaliokunta ovat katsooneet rinnastuvan rikosoikeudelliseen seuraamukseen.

Hallinnollisen seuraamusmaksun voisivat pykälän 1 momentin mukaan määrätä Ruokavirasto ja aluehallintovirasto kukin omalla vastuualueellaan. Aluehallintovirasto määräisi seuraamusmaksun kunnaneläinlääkärin puolesta. Tässä momentissa yksilöitäisiin, minkä velvollisuuksien rikkomisesta tai laiminlyönnistä seuraamusmaksu voitaisiin määrätä. Ehdotetun maksun soveltamisen piiriin tulisi laiminlyöntejä, joiden toteen näyttäminen olisi yksinkertaista eikä vaatisi tutkinnallisia toimia. Seuraamusmaksun suuruudeksi ehdotetaan vähintään 300 euroa ja enintään 5000 euroa. Maksun suuruudella pyritään erityisesti seuraamuksen ennaltaehkäisevään vaikutukseen. Seuraamusmaksun suuruuden on oltava sen kohteen olevalle riittävän tuntuva, jotta

sillä saavutetaan sanktiojärjestelmältä vaadittava yleis- ja erityisestävyys. Vastaavan suuruinen maksu on muun muassa eläintautilaissa säädetty eläintautivalvonnan seuraamusmaksu ja elintarvikelaissa elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu.

Voimassa olevan lain 72 §:n rangaistussäännöksistä siirrettäisiin hallinnollisen seuraamusmaksun piiriin kirjanpidon, ilmoituksen tai hyväksymisen hakemisen laiminlyönti. Nämä olisivat sellaisia selkeitä puutteita, jotka lähtökohtaisesti ovat helposti todettavissa. Lisäksi haaskapaidasta ilmoittamisen laiminlyönti tulisi seuraamusmaksun piiriin.

Seuraamusmaksu voitaisiin määrätä sekä luonnolliselle henkilölle että oikeushenkilölle. Sivutuoteasetuksen 3 artiklan 11 kohdassa on määritelty toimija, joka voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.

Hallinnollisen sanktion määrääminen on hallintoasioiden käsittelyä. Määräämismenettelyssä noudatetaan siten hallintolakia. Hallintolaissa säädetään myös asianosaisen kuulemisesta ja siihen liittyvästä menettelystä. Seuraamusmaksua määrättäessä on varmistettava asianosaisen oikeudesta tulla kuulluksi ja saada perusteltu päätös.

Pykälän 2 momentin mukaan sanktion suuruus arvioitaisiin ottaen huomioon rikkomuksen laatu, vahingollisuus ja toistuvuus. Hallintotoiminnan suhteellisuus- ja tarkoituksenmukaisuusvaatimukset olisi maksun määräämisessä täytettävä ja olosuhteet huomioiden maksu tulisi jättää tarvittaessa määräämättä tai määrätä maksettavaksi vähimmäismäärää pienempänä. Hyvän hallinnon ja oikeusturvan vaatimukset otettaisiin huomioon. Seuraamusmaksua koskevasta päätöksestä olisi valitusoikeus. Ruokaviraston ja aluehallintoviraston määräämä seuraamusmaksu olisi täytäntöönpanokelpoinen vain lainvoimaisena ja hallinto-oikeuden muutoksenhakuasiassa annettu ratkaisu olisi täytäntöönpanokelpoinen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Seuraamusmaksun täytäntöönpano kuuluu Oikeusrekisterikeskukselle.

Kolmannessa momentissa otettaisiin huomioon kaksoisrangaistavuuden kielto, jonka mukaan samasta teosta ei voi määrätä luonnolliselle henkilölle useampia rangaistusluonteisia seuraamuksia. Kielto kattaa myös samaa tekoa koskevat rangaistusluonteiset hallinnolliset seuraamukset. Huomattava on, että uhkasakkomenettelyä, johon kuuluvat uhkasakon asettaminen ja velvoitteen jäätyä noudattamatta uhkasakon tuomitseminen maksettavaksi, ei ole tarkoitettu rangaistuksen luonteiseksi seuraamukseksi, vaan menettelyn tavoitteena on varmistaa päävelvoitteen noudattaminen (KHO:2016:96).

Lakiin ehdotetun viranomaisten tiedonsaantioikeutta koskevan säännöksen nojalla valvontaviranomaisella olisi oikeus saada sakkorekisteristä tarvittavat tiedot sen varmistamiseksi, ettei henkilöä ole samasta rikoksesta jo tuomittu sakkorangaistukseen tuomioistuimessa. Tiedonsaantioikeus on tarpeen kaksoisrangaistavuuden kiellon noudattamisen varmistamiseksi ennen hallinnollisen sakon määräämistä. Sakkorekisteritietojen varmistaminen ennen sakon määräämistä olisi myös sen toimijan etu, jolle sivutuotevalvonnan seuraamusmaksua ollaan määräämässä.

Pykälän neljännen momentin mukaan seuraamusmaksua ei saisi määrätä, jos teosta olisi kulunut yli vuosi. Monessa valvontakohteessa tarkastus toimitetaan kerran vuodessa, jolloin vuotta lyhyempi aika saattaisi johtaa siihen, että laiminlyönti huomataan liian myöhään seuraamusmaksun määräämiseksi. Seuraamusmaksu vanhenisi viiden vuoden kuluttua seuraamusmaksua koskevan lainvoimaisen ratkaisun antamispäivästä. Seuraamusmaksu raukeaisi, kun maksuvelvollinen luonnollinen henkilö kuolee.

Hallinnollisen seuraamusmaksun täytäntöönpanosta ehdotetaan säädettäväksi sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002). Tämän vuoksi kyseistä lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 1 §:n soveltamisalaan lisättäisiin ehdotetun eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain seuraamusmaksu. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta vastaisi Oikeusrekisterikeskus, jolla on jo vastaavia täytäntöönpanotehtäviä. Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudessa noudatetaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain säännöksiä. Seuraamusmaksusta ei perittäisi korkoa.

65 §. Toiminnan keskeyttäminen. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti. Sen mukaan toiminnan voisi keskeyttää siinä tapauksessa, että toimija ei ole 41 a §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava. Koska toiminnan keskeyttäminen puuttuu voimakkaasti elinkeinonharjoittajan oikeusasemaan, velvoitteidenhoidon laiminlyöntien tulisi olla toiminnan kannalta vakavia tai olennaisia. Toimijalle tulisi antaa mahdollisuus korjata laiminlyönti ja toiminnan keskeyttämisen edellytyksenä olisi, että toimija ei ole viranomaisen määräyksestä huolimatta korjannut laiminlyöntejä.

Selvityspyynnön toimijan luotettavuudesta Harmaan talouden selvitysyksikölle tekisi Ruokavirasto keskusviranomaisena. Kunnaneläinlääkäri voisi pyytää Ruokavirastoa tekemään selvityspyynnön niiden toimijoiden osalta, joissa kunnaneläinlääkäri on toiminnan hyväksyvä viranomainen. Kunnaneläinlääkärillä ei ole resursseja eikä riittävää asiantuntemusta ryhtyä luotettavuuden selvitystyöhön. Siksi luotettavuuden selvittäminen keskitettäisiin Ruokavirastolle. Saamansa selvityksen perusteella kunnaneläinlääkäri voisi tehdä päätöksen toimivaltaansa kuuluvissa asioissa.

66 §. Hyväksynnän peruuttaminen tai toimintakielto. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti. Sen mukaan hyväksyminen voitaisiin peruuttaa tilapäisesti tai lopullisesti myös siinä tapauksessa, että toimija ei ole enää 41 a §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava. Koska hyväksymisen peruuttaminen puuttuu voimakkaasti elinkeinonharjoittajan oikeusasemaan, velvoitteidenhoidon laiminlyöntien tulisi olla toiminnan kannalta vakavia tai olennaisia. Toimijalle tulisi antaa mahdollisuus korjata laiminlyönti ja hyväksymisen peruuttamisen edellytyksenä olisi, että toimija ei ole viranomaisen määräyksestä huolimatta korjannut laiminlyöntejä.

Selvityspyynnön toimijan luotettavuudesta Harmaan talouden selvitysyksikölle tekisi Ruokavirasto keskusviranomaisena. Kunnaneläinlääkäri voisi pyytää Ruokavirastoa tekemään selvityspyynnön niiden toimijoiden osalta, joissa kunnaneläinlääkäri on toiminnan hyväksyvä viranomainen. Kunnaneläinlääkärillä ei ole resursseja eikä riittävää asiantuntemusta ryhtyä luotettavuuden selvitystyöhön. Siksi luotettavuuden selvittäminen keskitettäisiin Ruokavirastolle. Saamansa selvityksen perusteella kunnaneläinlääkäri voisi tehdä päätöksen toimivaltaansa kuuluvissa asioissa.

69 §. Laboratorion nimeämisen ja hyväksymisen peruuttaminen. Pykälän otsikkoon lisättäisiin hyväksymisen peruuttamisen lisäksi nimeämisen peruuttaminen.

Pykälän 1 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi peruuttaa 53 §:n 2 momentissa tarkoitetun kansallisen vertailulaboratorion nimeämisen, jos laboratorion toiminta ei täytä säädettyjä vaatimuksia tai toiminnassa muutoin on vakavia puutteita, joita ei määräyksestä huolimatta ole korjattu.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokaviraston voisi peruuttaa virallisen laboratorion nimeäminen joko kokonaan tai tiettyjen tehtävien osalta, jos laboratorio ei enää täyttäisi valvonta-asetuksessa viralliselle laboratoriolle säädettyjä edellytyksiä tai sen toiminnassa muutoin esiintyy vakavia puutteita, eikä laboratorio olisi korjannut puutteita asetetussa määräajassa. Valvonta-asetuksen

39 artiklan 2 kohdassa on säädetty edellytykset virallisen laboratorion nimeämisen peruuttamiselle.

Kolmannen momentin mukaan laitoksen omavalvontalaboratorion hyväksymisen peruuttaminen olisi mahdollista, jos hyväksymisen edellytykset eivät enää täyttyisi tai toiminnassa esiintyisi vakavia puutteita. Edellytyksenä peruuttamiselle olisi, että laboratoriota olisi ensin kehoitettu määräajassa korjaamaan puutteet, mutta puutteita ei olisi korjattu.

Neljännän momentin mukaan Ruokavirasto voisi peruuttaa 2 momentissa tarkoitetun nimeämisen ja 3 momentissa tarkoitetun hyväksymisen myös asian käsittelyn vaatimaksi ajaksi, jos puute laboratorion toiminnassa olisi sellainen, että se voisi vaarantaa tutkimustulosten luotettavuuden.

70 §. Uhkasakko ja teettämisuhka. Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 70 §:ää, mutta uhkasakon ja teettämisuhan antamiseen toimivaltaiseksi viranomaiseksi säädettäisiin Ruokaviraston ohella aluehallintovirasto.

72 §. Rangaistussäännökset. Voimassa olevan pykälän 1 momentista siirrettäisiin kohdat 2 ja 3 ehdotetun 63 a §:n seuraamusmaksuihin. Ehdotettu säännös olisi siten mainituilta osin suppeampi kuin voimassaolevan lain 72 §. Pykälän otsikkoa ja rangaistuksen nimeä muutettaisiin samalla kuvaavampaan muotoon. Muilta osin pykälä säilyisi ennallaan.

73 §. Muutoksenhaku. Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin seuraamusmaksua koskeva poikkeus. Momentin mukaan vain muissa kuin seuraamusmaksua koskevissa päätöksissä voitaisiin määrätä, että niitä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. Seuraamusmaksu on täytäntöönpanokelpoinen vain lainvoimaisena.

74 a §. Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen. Pykälässä säädettäisiin rikkomuksista ilmoituksen tehneen luonnollisen henkilön henkilöllisyyden suojaamisesta. Ehdotetulla säännöksellä pantaisiin täytäntöön valvonta-asetuksen 140 artiklan säännös, jonka mukaan todellisista tai mahdollisista rikkomuksista toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoitettavia henkilöitä on suojeltava kustotoimilta, syrjinnältä ja muun tyyppiseltä epäoikeudenmukaiselta kohtelulta. Valvonta-asetuksen johdantokappaleen 91 mukaan kenen tahansa henkilön olisi voitava tuoda toimivaltaiten viranomaisten tietoon uusia tietoja, jotka auttavat näitä säännösten rikkomusten havaitsemisessa ja seuraamusten määrittämisessä tapauksissa, joissa on rikottu kyseistä asetusta ja sen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja sääntöjä. Johdantokappaleen mukaan ilmianot voivat jäädä tekemättä selkeiden menettelyjen puuttumisen vuoksi tai vastatoimien pelossa.

Ilmoittajan henkilöllisyyden salassapitoperusteesta olisi tarkoituksenmukaista säätää ehdotetussa laissa, vaikka salassapitoperusteita koskevan sääntelyn pääsääntönä onkin säännösten keskittäminen julkisuuslakiin. EU:n direktiivi rikkomuksista ilmoittajien suojelusta (komission direktiiviehdotus (COM (2018) 218), ns. whistleblowing -sääntely) on tarkoitus panna Suomessa täytäntöön lailla rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta. Asiaa koskevan lakiehdotuksen 4 §:n mukaan lakia sovellettaisiin kuitenkin vain siltä osin kuin asiasta ei säädetä toisin erityislainsäädännössä.

Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamisesta säädetään myös esimerkiksi eläinten ja eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 18 §:ssä, elintarvikelain (297/2021) 81 §:ssä ja eläintautilain (76/2021) 99 §:ssä.

Ilmoittajan henkilöllisyyden salaamisen edellytyksenä olisi, että henkilöllisyyden paljastumisen arvioitaisiin aiheuttavan haittaa ilmoittajalle. Haitta voisi liittyä esimerkiksi siihen, että ilmoittaja olisi esimerkiksi työsuhteessa ilmoituksen kohteena olevaan tahoon tai esimerkiksi naapuri. Ilmoittajaa suojellaan häneen kohdistuvilta vastatoimilta. Ilmoittajan oma käsitys haitan aiheutumisesta ei yksinään riittäisi säännöksessä tarkoitettun salassapitoperusteen soveltamiseen. Nyt ehdotettu säännös ei kuitenkaan suojaisi ilmoituksen tekijää mahdollisessa oikeudenkäynnissä esimerkiksi todistajana.

Julkisuuslain 11 §:n mukaan hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (asianosainen), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitteeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Julkisuuslain 11 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan oikeutta ei kuitenkaan ole, jos tiedon antaminen olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etu tai vastaavasti vastoin erittäin tärkeää yksityistä etua. Tiedon antaminen rikkomusta koskevasta ilmoituksesta ilmoituksen kohteelle voisi olla vastoin julkisuuslaissa tarkoitettua erittäin tärkeää yleistä etu, jos tiedon antaminen voisi vaarantaa valvontaviranomaiselle tärkeän tiedonsaannin. Tiedon antaminen ilmoituksen tekijästä voi puolestaan olla vastoin julkisuuslaissa tarkoitettua tärkeää yksityistä etua, jos ilmoittajan henkilöllisyyden paljastaminen vaarantaisi ilmoittajan turvallisuutta tai yksityiselämän suojaa. Tällöin asianosaisjulkisuutta olisi rajoitettava. Säännöksen soveltamisen edellytyksenä olisi, että asiassa ilmi tulneiden seikkojen perusteella olisi perusteltu syy arvioida ilmoituksen tekijän suojantarpeen olemassaolo.

74 b §. Koneellinen allekirjoitus. Pykälässä ehdotetaan, että päätökset sekä asian käsittelyyn liittyvät asiakirjat voitaisiin allekirjoittaa koneellisesti. Koneellisen allekirjoituksen käyttäminen olisi yksinkertaisempi menettely kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 16 §:ssä tarkoitettu asiakirjan sähköinen allekirjoittaminen, minkä vuoksi lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös asiasta.

Vastaava säännös on rehulaissa, lannoitelaissa, siemenlaissa, kasvinterveyslaissa ja taimiainestolaissa. Sivutuotevalvonnassa käytetään samaa tietojärjestelmää kuin edellä mainittujen lakien mukaisessa valvonnassa valvonnan suunnitteluun, valvontatiedon keräämiseen, toimijoiden rekisteröintiin ja hyväksyntään sekä valvontapäätösten ja muiden asiakirjojen laatimiseen. Myös sivutuotevalvonnassa kirjaaminen ja raportointi tehdään samassa tietojärjestelmässä. Näiden eri sektoreiden valvontaa ja tarkastuksia suoritetaan usein koordinoitusti ja samalla käynnillä valvontakohteessa. Näin ollen sivutuoteasioiden kanssa samaan asiakokonaisuuteen voisi liittyä myös edellä mainittujen lakien mukaisia asioita, joita koskevissa päätöksissä ja asiakirjoissa koneellinen allekirjoitus olisi mahdollista. Menettelytapojen ja tietojärjestelmän käytön yhdenmukaisuuden vuoksi myös sivutuotelain mukaiset päätökset ja asiakirjat tulisi voida allekirjoittaa koneellisesti.

6.2 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä

6 §. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 30 kohta, jossa viitattaisiin ehdotettuun sivutuotelain 41 a §:ään toimijan luotettavuuden selvittämisestä.

6.3 Laki sakon täytäntöönpanosta

1 §. Lain soveltamisala. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan 1. lakiehdotuksen 63 a §:n mukainen sivutuotevalvonnan seuraamusmaksu pantaisiin täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä. Seuraamusmaksujen täytäntöönpanosta huolehtisi Oikeusrekisterikeskus.

7 Lakia alemman asteinen sääntely

Ehdotettuun 24 §:n 2 momenttiin lisättäisiin uusi asetuksenantovaltuus, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin 1 momentin 6 ja 7 kohdassa tarkoitettua vähäisestä määrästä kalasivutuotteita, jotka saisi haudata maahan tai toimittaa kaatopaikalle, sekä ajanjaksosta, jona määrä syntyy. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset 39 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuolleiden eläinten säilytyksestä maatiloilla. Mainittu asetuksenantovaltuus koskisi teknisluonteisia asioita, kuten raatojen säilytysolosuhteita ja säilytyksen kestoa maatilalla.

8 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan syksyllä 2022.

9 Toimeenpano ja seuranta

Ehdotetun lain toimivuutta seurattaisiin jatkuvasti viranomaisvalvonnasta ja sidosryhmiltä saatujen tietojen kautta sekä valvontaviranomaisten vuosittain laatiman valvontaraportin perusteella.

10 Suhde muihin esityksiin

Hallituksen esitys eduskunnalle lannoitelaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 32/2022 vp) on annettu eduskunnalle kevään 2022 aikana. Esitys sisältää Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:ää koskevan muutosehdotuksen ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:ää koskevan muutosehdotuksen. Esillä olevaan esitykseen eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain muuttamisesta sisältyy samojen lainkohtien muuttaminen Harmaan talouden selvitysyksiköstä ja sakon täytäntöönpanosta annettuihin lakeihin kuin mainitussa esityksessä lannoitelain muuttamisesta. Edellä mainitun lisäksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia ollaan muuttamassa myös hallituksen esityksellä laiksi jätelain muuttamisesta (HE 46/2022 vp) ja sakon täytäntöönpanosta annettua lakia hallituksen esityksellä laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 220/2021 vp).

Ympäristöministeriö on valmistanut liha-luujauhon polttoon liittyvät muutokset hallituksen esityksessä ympäristönsuojelulain muuttamisesta (HE 243/2021). Muutoksen tarkoituksena on panna osaltaan täytäntöön eläinperäisiä sivutuotteita koskevan täytäntöönpanoasetuksen muutos, jonka mukaan liha-luujauhoa voidaan polttaa ilman jätteenpolttolainsäädännön vaatimusten noudattamista. Tarkoituksena on selkeyttää liha-luujauhon polton ympäristösääntelyä ja valvontaviranomaisten vastuunjakoa. Ympäristönsuojelulain muutoksen on tarkoitus tulla voimaan keväällä 2022.

11 Suhde perustuslakiin ja säättämisyjärjestys

Elinkeinovapaus ja omaisuuden suoja

Esityksessä on toimijan luotettavuutta koskeva säännös, joka on merkityksellinen perustuslain 18 §:ssä turvatun elinkeinovapauden kannalta. Esityksen mukaan valvontaviranomainen voisi keskeyttää toiminnan tai peruuttaa hyväksynnän, jos toimija ei enää ole 41 a §:ssä tarkoitettulla tavalla luotettava ja peruste, jonka takia toimijaa ei pidetä luotettavana, on luonteeltaan olematon ja vakava, eikä toimija ole viranomaisen määräyksestä huolimatta korjannut laiminlyöntiä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 6/2019 vp, s. 6—7) arvioinut luotettavuuden selvittämistä elinkeinovapauden rajoittamisen kannalta. Valiokunta on katsonut sääntelyn

oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamisen mahdollisuuden vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen. Voimassa olevan lain 10 luvussa säädetään hallinnollisista pakkokeinoista, joita ovat muun muassa määräykset, kiellot ja hyväksymisen peruuttamista koskevat päätökset. Kaikkein vakavimmissa tapauksissa valvontaviranomainen voisi kieltää tietyn toiminnan tai peruuttaa tekemänsä hyväksynnän. Ehdotetun 65 §:n nojalla valvontaviranomainen voisi keskeyttää toiminnan, jos toiminta on olennaisesti säännösten vastaista eikä toimija ole noudattanut valvontaviranomaisen antamaa määräystä tai kieltoa tai jos toimija ei ole enää lain 41 a §:ssä tarkoitettulla tavalla luotettava. Lisäksi 66 §:n nojalla valvontaviranomainen voi peruuttaa hyväksynnän joko tilapäisesti tai kokonaan, jos toimija ei ole lain 41 a §:ssä kuvatulla tavalla luotettava ja laiminlyönti on luonteeltaan olennainen ja vakava. Edellä mainitut toimenpiteet merkitsevät elinkeinonharjoittamisen oikeuteen kohdistuvia rajoituksia. Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä vakiintuneesti pitänyt luvan peruuttamista vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Sen vuoksi valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamismahdollisuus vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (esim. PeVL 13/2014 vp). Ehdotusten katsotaan kuitenkin täyttävän perustuslakivaliokunnan asettamat vaatimukset. Mainitun 65 §:n ja 66 §:n soveltaminen edellyttää kuitenkin lähtökohtaisesti vakavan vaaran aiheutumista tai sellaisen mahdollisuutta, joten ehdotuksen voidaan tältä osin katsoa täyttävän suhteellisuusperiaatteen vaatimukset. Koska toimijalla on myös mahdollisuus oikaista toimintansa valvontaviranomaisen antaman määräyksen tai kiellon johdosta ennen kuin viranomainen voi ryhtyä peruuttamaan hyväksyntää tai kieltämään toimintaa, ehdotusten voidaan katsoa täyttävän suhteellisuusperiaatteen vaatimukset. Ehdotus ei ole ristiriidassa sen kanssa, mitä perustuslain 18 §:ssä on säädetty jokaisen oikeudesta ansaita toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Tiedonsaantioikeus

Lakiehdotuksen 50 §:n 2 momentissa säädetään valvontaviranomaisen oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot valtion ja kunnan viranomaisilta, toimijoilta ja muilta, joita ehdotetussa laissa ja unionin lainsäädännössä säädetty velvoitteet koskevat. Perustuslain 2 §:n 3 momentin ja 80 §:n 1 momentin mukaisesti perusteista vaatia tietoja yksityisiltä on säädettävä lailla, koska velvollisuus antaa tietoja kohdistuu osaltaan yksityisen oikeusasemaan.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitettujen tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 21/2018 vp, s. 4, PeVL 17/2016 vp, s. 2—3 ja siinä viitatus lausunnot). Esityksessä tietojensaantioikeus on pykälän 2 momentissa sidottu välttämättömyyteen.

Ehdotetun 50 §:n 3 momentin mukaan Ruokavirastolla ja aluehallintovirastolla olisi seuraamusmaksun määräämistä varten oikeus saada välttämättömät tiedot sakkorekisteristä. Tiedonsaantioikeus olisi tarpeen, jotta voitaisiin noudattaa kaksoisrangaistavuuden kieltoa eli varmistaa,

ettei seuraamusmaksua määrätä sille, joka on samasta teosta jo tuomittu sakkorangaistukseen tuomioistuimessa.

Henkilötietojen suoja

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on hiljattain tarkistanut käytäntöään henkilötietojen suojaa koskevasta sääntelystä. Valiokunnan mukaan on lähtökohtaisesti riittävää perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta, että sääntely täyttää tietosuoja-asetuksessa asetetut vaatimukset. Valiokunnan mukaan henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4—5).

Sivutuotelain 33 §:n mukaisesti sivutuotealan toimijat ja 58 §:n mukaisesti laboratoriot on rekisteröitävä. Tietoihin sisältyy henkilötietoja, joiden käsittely perustuu rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen hoitamiseen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti. Rekistereihin merkitään vain valvonnan kannalta välttämättömät tiedot. Ehdotetussa laissa tarkoitettu henkilötietojen käsittely katsotaan välttämättömäksi valvonnan suorittamiseksi.

Toimijan luotettavuuden selvittämisen yhteydessä viranomaiselle kertyvä aineisto on syntynyt julkisen vallan käytön mukaisessa tehtävässä. Näiden tietojen käsittelyyn sovelletaan tiedonhallintaa koskevia yleissäädöksiä, tietosuoja-asetusta sekä tietosuojalakia. Mikäli toimijan luotettavuuden arvioinnin yhteydessä tulee ilmi rikostuomioihin tai rikkomuksiin liittyviä henkilötietoja, niiden käsittelyyn sovelletaan yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklan vaatimuksia. Artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely 6 artiklan 1 kohdan perusteella suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Kattavaa rikosrekisteriä pidetään vain julkisen viranomaisen valvonnassa.

Oikeusrekisterikeskus saisi ehdotetun 50 §:n 3 momentin mukaan pyynnöstä luovuttaa sakko-rekisteristä tietoja vain niille, joiden oikeudesta mainittujen tietojen saamiseen säädetään erikseen lailla. Toimenpiteet rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi toteutuisivat tietosuojalain 6 §:n 2 momentissa säädetyillä suojatoimilla. Tällaisia suojatoimia olisivat muun muassa henkilöstön osaamisen ja erilaisten valvontakeinojen toteuttaminen sekä teknisten järjestelmien toimivuuden takaaminen.

Esityksessä katsotaan, että kyse on tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuista yleisistä edellytyksistä, jotka koskevat henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta, ja joita voidaan pitää tietosuoja-asetuksen mukaisina. Lakiehdotus täyttää siten tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaiset vaatimukset sääntelyn yleisen edun mukaisuudesta ja oikeasuhteisuudesta. Henkilötietojen käsittelyä voidaan pitää perustuslain näkökulmasta hyväksyttävään syyhyn perustuvana ja oikeasuhteisena.

Kotirauhan suoja

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artiklan mukaan jokaisella on oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-

elämäänsä, kotiaan sekä viestejään kunnioitetaan. Perusoikeuskirjan 52 artiklan mukaan näiden oikeuksien käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla ja ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia. Perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattu kotirauhan suoja ei ole kaikilta osin yhteneväinen perustuslain 10 §:n 3 momentin kanssa.

Perustuslakivaliokunta on katsonut kotirauhan piiriin ulottuvan toimen olevan hyväksyttävä rikosten selvittämiseksi, jos toimi sidotaan siihen, että on olemassa konkreettinen ja yksilöity syy epäillä lakia rikotun tai rikottavan (esim. PeVL 37/2010 vp, s. 5, PeVL 32/2010 vp, s. 11). Perustuslakivaliokunta on usein painottanut, että perustuslain 10 §:n 3 momentin sanamuoto on siinä mielessä ehdoton, että kotirauhan piiriin ulottuva tarkastus on sidottu välttämättömyysvaatimukseen (esim. PeVL 54/2014 vp, s. 3/I—II ja siinä viitattut lausunnot).

Perustusvaliokunta on katsonut, että kotirauhaan puuttuminen moitittavuudeltaan hyvin vähäisten rikkomusten selvittämiseksi ei ole painavan tarpeen vaatimaa eikä siten täytä vaatimusta perusoikeusrajoituksen oikeasuhtaisuudesta (ks. esim. PeVL 40/2002 vp, s. 2 ja PeVL 69/2002 vp, s. 2/II). Toisaalta valiokunta on uudemmassa käytännössään katsonut, että ainakin eräissä tapauksissa tarkastuksen toimittamista voidaan pitää hyväksyttävänä myös sellaisia rangaistaviksi säädettyjä rikkomuksia koskevien perusteltujen epäilyjen johdosta, joista voi enimmillään seurata sakkorangaistus. Tarkastusoikeus on voitu kytkeä rikosoikeudellisen rangaistuksen lisäksi myös rangaistuksenluonteisella maksulla sanktioituun käyttäytymiseen (ks. esim. PeVL 7/2004 vp, s. 2/II ja PeVL 40/2010 vp, s. 3—4). Valiokunta on näissä tapauksissa oikeasuhtaisuusarvioinnissaan kiinnittänyt huomiota muun muassa tarkastuksen julkisten varojen käytön valvontaan liittyvään tarkoitukseen (PeVL 69/2002 vp, s. 2—3), tarkastuksen kohdistumiseen elinkeinonharjoittajan asunnossa sijaitseviin toimitiloihin (PeVL 69/2002 vp, s. 3/I) sekä rangaistuksenluonteisen hallinnollisen seuraamusmaksun luonteeseen (PeVL 40/2010 vp, s. 4/I).

Perustuslakivaliokunnan mielestä kotirauhan suojaa rajoittavalla toimenpiteellä tulee olla selvä ja riittävän läheinen yhteys johonkin perustuslaissa turvattuun perusoikeussäännökseen, jotta tällainen toimenpide olisi välttämätön perusoikeuksien turvaamiseksi (PeVL 6/2019, s. 3, PeVL 9/2019 s. 3).

Ehdotettu tarkastuksia koskeva toimivaltasääntely perustuu osittain EU-sääntelyyn. Valvonta-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan h alakohdan mukaan toimivaltaisen viranomaisen henkilöstölle on varmistettava pääsy toimijan tiloihin ja mahdollisuus tutustua toimijan hallussaan pitämiin asiakirjoihin. Valvonta-asetuksen 14 artiklassa luetellaan, mitä valvonnassa on tarkastettava, kuten kuljetusvälineet, tilat ja muut toimijoiden valvonnassa olevat paikat ja niiden ympäristö. Artiklan 15 mukaan toimijoiden on pyynnöstä annettava viranomaisen henkilöstöllä mahdollisuus tutustua mm. toimijan tiloihin, ympäristöön ja esimerkiksi toimijan sähköisiin tiedonhallintajärjestelmiin.

Ehdotetun lain 50 §:n 5 momentin mukaan tarkastuksen pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitettussa tilassa saisi tehdä vain viranomainen. Tarkastus voitaisiin tehdä vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja jos on perusteltua syytä epäillä toimijan syyllistyneen 72 §:ssä tarkoitettuun sivutuotelakirikkomukseen tai rikoslain 44 luvun 4 a §:ssä tarkoitettuun eläntaudin leviämisvaaran aiheuttamiseen. Rikkomusten selvittämisen osalta säännöksessä on kyse konkreettisesta ja yksilöidystä epäilystä. Tarkastusoikeus on laissa sidottu oikeushyviin, jotka kiinnittyvät perustuslain 15 §:ssä turvattuun omaisuudensuojaan, 19 §:ssä säädettyyn julkisen vallan terveydenedistämisvelvollisuuteen ja 20 §:n ympäristöperusoikeuteen. Sääntelyn voidaan katsoa täyttävän hallituksen käsityksen mukaan perustuslain 10 §:n 3 momentissa säädetyt edellytykset.

Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen

Perustuslain 12 §:n 2 momentissa säädetyn julkisuusperiaatteen näkökulmasta ehdotettu 74 a § on merkityksellinen, koska se koskee salassapitoa. Pykälässä säädettäisiin rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamisesta. Valvonta-asetuksen 140 artiklan mukaan todellisista tai mahdollisista rikkomuksista toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoittavia henkilöitä on suojeltava kostotoimilta, syrjinnältä ja muun tyyppiseltä epäoikeudenmukaiselta kohtelulta. Ilmoittajan henkilöllisyyden salassapitoperusteesta olisi tarkoituksenmukaista säätää ehdotetussa laissa, vaikka salassapitoperusteita koskevan sääntelyn pääsääntönä onkin säännösten keskittäminen julkisuuslakiin. Julkisuuslainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä eduskunta on korostanut pidättyvää suhtautumista viranomaisten tietojen salassapitoa koskevien säännösten sijoittamiseen erityislainsäädäntöön (esim. PeVL 2/2008 vp. s. 2 ja PeVL 13/2000 vp).

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 15 kohdan mukaan tieto viranomaisen tarkastus- tai valvontatoimeen liittyvistä seikoista on pidettävä salassa, jos tiedon antaminen vaarantaisi valvonnan tai sen tarkoituksen toteutumisen tai ilman painavaa syytä olisi omiaan aiheuttamaan vahinkoa asiaan osalliselle. Kohdan perusteluissa viitataan myös mahdollisuuteen ilmoituksen tai muun aloitteentekijän henkilöllisyyden salaamiseen valvonnan yleisten toteuttamismahdollisuuksien lisäämiseksi. Tieto olisi pidettävä salassa myös, jos tiedon antaminen aiheuttaisi tarkastuksen kohteen aiheetonta leimautumista.

Lisäksi sovelletaan asianosaisjulkisuutta koskevia säännöksiä. Julkisuuslain 11 §:n mukaan hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (asianosainen), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitteleltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Julkisuuslain 11 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan oikeutta ei kuitenkaan ole, jos tiedon antaminen olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etu tai vastaavasti vastoin erittäin tärkeää yksityistä etua. Tiedon antaminen rikkomusta koskevasta ilmoituksesta ilmoituksen kohteelle voisi olla vastoin julkisuuslaissa tarkoitettu erittäin tärkeää yleistä etu, jos tiedon antaminen voisi vaarantaa valvontaviranomaiselle tärkeän tiedonsaannin. Tiedon antaminen ilmoituksen tekijästä voi puolestaan olla vastoin julkisuuslaissa tarkoitettua tärkeää yksityistä etua, jos ilmoittajan henkilöllisyyden paljastaminen vaarantaisi ilmoittajan turvallisuutta tai yksityiselämän suojaa. Tällöin asianosaisjulkisuutta olisi rajoitettava. Säännöksen soveltamisen edellytyksenä on, että asiassa ilmi tulneiden seikkojen perusteella on perusteltu syy arvioida ilmoituksentekijän suojantarpeen olemassaolo.

Valvonta-asetuksen mukaan kuitenkin kenen tahansa henkilön olisi voitava tuoda toimivaltaisten viranomaisten tietoon uusia tietoja. Ehdotettu säännös henkilöllisyyden suojaamisesta on tarpeen yleisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseksi. Eläintautien leviämisen estämisessä ihmisten terveyden ja eläinten terveyden sekä elintarvikkeiden turvallisuuden kannalta epäilyt puutteista olisi viipymättä saatettava viranomaisten tietoon. Ilmoittajan henkilöllisyyden salaamisen edellytyksenä olisi, että henkilöllisyyden paljastumisen arvioitaisiin aiheuttavan haittaa ilmoittajalle.

Pyrkimys suojata rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyttä voidaan katsoa olevan sopusoinnussa perustuslain 12 §:n 2 momentissa turvatun julkisuusperiaatteen ja sen julkisuusperiaatteen rajoituksilta edellyttämän välttämättömyysperiaatteen kanssa. Ehdotettu säännös täyttää suhteellisuusperiaatteen vaatimukset, sillä se koskisi vain tilanteita, joissa henkilöllisyyden paljastamisesta voi aiheutua haittaa ilmoittajalle.

Hallinnollinen seuraamusmaksu

Esityksen 63 a §:ssä säädettäisiin säännösten noudattamatta jättämisen vuoksi määrättävästä sivutuotevalvonnan seuraamusmaksusta. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan (PeVL 9/2012 vp, s. 2) tällainen maksu ei ole perustuslain 81 §:n mielessä sen paremmin vero kuin maksukaan vaan lainvastaisesta teosta määrättävä sanktioluonteinen hallinnollinen seuraamus. Valiokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen (PeVL 28/2014 vp s.2/II, PeVL 57/2010 vp, PeVL 4/2001 vp, PeVL 32/2005). Hallinnollisen seuraamusmaksun yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määräämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä (PeVL 10/2016). Laissa on täsmällisesti ja selkeästi säädettävä maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista sekä maksuvelvollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista (PeVL 32/2005 vp, PeVL 55/2005 vp). Lisäksi valiokunta on katsonut, että vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, ei tarkkuuden yleistä vaatimusta kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa.

Perustuslakivaliokunta on rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia käsitellessään kiinnittänyt huomiota Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 4 artiklan sisältämään ns. *ne bis in idem* -sääntöön, jonka mukaan ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti (PeVL 9/2012 vp). Seuraamussäännöksiä on tällöin tulkittava itsekriminointisuojaan kanssa yhteensopivasti ottaen huomioon muun muassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö. Itsekriminointisuoja kuuluu perustuslain 21 §:ssä turvatun oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin (ks. PeVL 39/2014 vp, s. 4/I ja HE 309/1993 vp, s. 74/II).

Ehdotetun pykälän mukaisella sivutuotevalvonnan seuraamusmaksulla pyritään estämään eläintautien leviämistä aiheuttavaa toimintaa ihmisten terveyden ja omaisuuden suojaamiseksi. Tämä on tarpeen yleisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseksi. Osa nykyisin lain rikkomuksina rangaistavista teoista siirrettäisiin hallinnollisen seuraamusmaksusääntelyn piiriin. Sääntelyä ei ole tarkoitettu päällekkäiseksi laissa rangaistavaksi säädettyjen tekojen kanssa. Maksun soveltamisen piirissä olevien laiminlyöntien toteennäyttäminen olisi yksinkertaista, eikä se vaatisi tutkinnallisia keinoja. Laiminlyöjää olisi ennen maksun määräämistä huomautettava, mikä mahdollistaa laiminlyönnin korjaamisen ja seuraamuksen välttämisen.

Ehdotetussa pykälässä olisi riittävän täsmälliset säännökset maksuvelvollisuuden ja seuraamusmaksun suuruuden perusteista samoin kuin maksuvelvollisen oikeusturvasta ja seuraamusmaksun täytäntöönpanosta ja täytäntöönpanon vanhentumisesta. Seuraamusmaksun täytäntöönpanokelpoisuus määräytyy oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaan. Toimivaltaisen viranomaisen päätös hallinnollisesta seuraamusmaksusta on täytäntöönpanokelpoinen, kun päätös on saanut lainvoiman.

Asetuksenantovaltuudet

Ehdotukseen sisältyy kaksi uutta asetuksenantovaltuutta Ehdotetun 24 §:n 6 ja 7 kohdassa tarkoitetuista elintarvikelaitoksissa muodostuvien ja vesiviljelylaitoksista peräisin olevien kalasivutuotteiden maahan hautaamisen tai kaatopaikalle toimittamisen sallituista enimmäismääristä, sekä ajanjaksosta, jona määrä syntyy, säädettäisiin tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Ehdotetun 39 §:n 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset kuolleiden eläinten säilytyksestä maataloilla. Viimeksi

mainittu asetuksenantovaltuus koskisi teknisluonteisia asioita, kuten raatojen säilytysolosuhteita ja säilytyksen kestoja maatilalla. Lisäksi 56 §:n 4 momentin ja 57 §:n 2 momentin valtioneuvoston asetuksenantovaltuus muutettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksenantovaltuudeksi. Valtuudet koskisivat ilmoituksen ja yhteenvedon sisältöä ja toimittamista, ja ovat vähäisiä sekä teknisluonteisia. Kyseisten ilmoitusten sisällöstä säädetään pääosin jo EU-säädöksissä.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Koska valvonta-asetuksessa ja täytäntöönpanoasetuksessa on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 52 §,

muutetaan 16 ja 18 §, 23 §:n 1 momentti, 24 §, 28 §:n 2 momentti, 29 §, 33 §:n 4 momentti, 34 §:n otsikko ja 1 momentti, 35 a §:n otsikko ja 1 momentti, 49, 50, 53—59, 66, 69 ja 70 §, 72 §:n otsikko ja 1 momentti ja 73 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 33 §:n 4 momentti, 35 a §:n otsikko ja 1 momentti laissa 882/2018, 58 § laissa 573/2021 ja 73 §:n 3 momentti laissa 59/2021, sekä

lisätään 1 §:ään uusi 2 momentti, 5 §:ään uusi 2 momentti, 7 §:ään uusi 1 momentti, jolloin nykyinen 1 ja 2 momentti siirtyvät 2 ja 3 momentiksi, 22 §:ään uusi 2 momentti, 39 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 41 a, 51 a ja 63 a §, 65 §:ään uusi 3 momentti sekä lakiin uusi 74 a ja 74 b § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa annetaan myös virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2017/625 (virallista valvontaa koskeva asetusta), jäljempänä *valvonta-asetus*, täydentävät säännökset.

5 §

Sivutuotteiden käyttö ja käyttöä koskevat poikkeukset

Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käytöstä ja käyttöä koskevista poikkeuksista ei saa aiheutua vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle eikä ympäristölle.

7 §

Ruokintaa koskevat kiellot ja rajoitukset

Luonnonvaraisten eläinten ruokintaan ei saa käyttää entisiä eläinperäisiä elintarvikkeita eikä ruokajätettä.

16 §

Käsitlemättömän lannan kuljetus

Sivutuoteasetuksen 21 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti kaupallista asiakirjaa tai terveystodistusta ei vaadita kuljetettaessa käsitlemätöntä lantaa Suomessa sijaitsevien maatilojen ja käyttäjien välillä.

18 §

Eräisiin orgaanisiin lannoitteisiin ja maanparannusaineisiin sekoitettavan ainesosan hyväksyminen

Ruokavirasto hyväksyy täytöntöönpanoasetuksen liitteessä XI olevan II luvun 1 jakson 2 kohdassa tarkoitetun Suomessa maahan levitettäviin eläinperäisiin orgaanisiin lannoitteisiin ja maanparannusaineisiin sekoitettavan ainesosan seoksen rehukäytön estämiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ainesosaa on sekoitettava luokan 2 liha-luujauhoa tai käsiteltyä eläinvalkuaista sisältäviin orgaanisiin lannoitteisiin tai maanparannusaineisiin, joita käytetään tuotantoeläintiloilla tai alueilla, joihin tuotantoeläimillä on pääsy. Seos on pakattava säkeihin, joiden enimmäiskoko on 1000 kilogrammaa.

22 §

Sivutuotteiden hävittäminen

Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden hävittämisestä ei saa aiheutua vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle eikä ympäristölle.

23 §

Syrjäisiä alueita koskevat poikkeukset

Syrjäisillä alueilla saa sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti hävittää hautaamalla maahan tai toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle samalta syrjäiseltä alueelta peräisin olevat seuraavat sivutuotteet:

1) nautaeläinten, lammas- ja vuohieläinten, eläintarhaeläinten, turkiseläinten, siipikarjan ja sikaeläinten kokonaiset raadot, vesiviljelylaitoksilta peräisin olevat kokonaiset kuolleet vesieläimet sekä alkutuotannossa luonnonkaloista saatavat sivutuotteet;

2) elintarvikkeita valmistavilta laitoksilta peräisin olevat sivutuoteasetuksen 3 artiklan 9 kohdassa tarkoitetuista vesieläimistä saatavat sivutuotteet;

3) luokkiin 2 ja 3 kuuluvat hevoseläimistä, nautaeläimistä, sikaeläimistä, lammas- ja vuohieläimistä sekä siipikarjasta saatavat sivutuotteet, jotka ovat peräisin enintään 20 eläinyksikköä

viikossa ja enintään 1 000 eläinyksikköä vuodessa teurastavista teurastamoista tai enintään 150 000 siipikarjaan kuuluvaa lintua vuodessa teurastavista siipikarjan teurastamoista taikka lihanleikkaamosta, jonka tuotanto on enintään 5 000 kiloa luutonta lihaa viikossa;

4) maatilalla tuottajan omaan elintarvikekäyttöön teurastetuista nautaeläimistä, sikaeläimistä sekä lammas- ja vuohieläimistä saatavat luokkaan 1, 2 ja 3 kuuluvat sivutuotteet.

24 §

Hävittäminen koko maassa hautaamalla maahan tai toimittamalla kaatopaikalle

Sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti saa hävittää hautaamalla maahan tai toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle seuraavat sivutuotteet ja niistä johdetut tuotteet:

1) porojen kokonaiset raadot, porojen teurastuksesta ja poronlihan leikkaamosta saatavat sivutuotteet sekä teknisissä laitoksissa poroista saatavat sivutuotteet;

2) alpakoiden ja laamojen kokonaiset raadot;

3) luonnonvaraisten eläinten, joiden epäillään sairastavan jotakin ihmisiin tai eläimiin tarttuvaa tautia, kokonaiset raadot ja raadon osat;

4) luonnonvaraisen ja tarhatun riistan, lukuun ottamatta tarhattuja villisikoja ja biisoneita, teurastuksesta ja lihan leikkaamosta saatavat sivutuotteet;

5) maatilalla tuottajan omaan elintarvikekäyttöön teurastetuista hevoseläimistä saatavat sivutuotteet;

6) elintarvikkeita valmistavasta laitoksesta peräisin olevat sivutuoteasetuksen 3 artiklan 9 kohdassa tarkoitetuista vesieläimistä saatavat sivutuotteet, kuitenkin enintään 50 kilogrammaa viikossa;

7) viljelylaitoksesta peräisin olevat kokonaiset kuolleet vesieläimet, kuitenkin enintään 50 kilogrammaa viikossa;

8) alkuperätilalla teurastetusta siipikarjasta ja jäniseläimistä saatavat sivutuotteet, jäniseläinten raadot sekä siipikarjaksi luettavien lintujen raadot, munat ja hautomosivutuotteet alle 100 linnun pitopaikoissa;

9) nautaeläinten, lammas- ja vuohieläinten, sikaeläinten, siipikarjan, turkiseläinten ja eläintarhaeläinten kuolleina syntyneet jälkeläiset.

28 §

Kuolleiden lemmikkieläinten, hevoseläinten ja mehiläisten hävittäminen

Kuolleet mehiläiset ja mehiläisten hoidosta saatavat sivutuotteet saa sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisesti hävittää hautaamalla maahan tai avotulella polttamalla.

29 §

Kielto hävittää sivutuotteita avotulella polttamalla

Sivutuotteiden hävittäminen avotulella polttamalla on kiellettyä koko maassa lukuun ottamatta 28 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuolleiden mehiläisten ja mehiläisten hoidosta saatavien sivutuotteiden hävittämistä.

33 §

Toimijan ja laitoksen rekisteröiminen sekä laitoksen hyväksyminen

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta ympäristönsuojelulain mukaan luvanvaraisiin eikä rekisteröitäviin tuotantoeläinten lantaa ja liha-luujauhoa polttoaineena käyttäviin laitoksiin, joiden yhteydessä ei pidetä tuotantoeläimiä.

34 §

Ruokaviraston toimivalta

Ruokavirasto rekisteröi:

- 1) rehusekoittamot;
 - 2) orgaanisia lannoitteita ja maanparannusaineita valmistavat toimijat ja laitokset silloin, kun niiltä ei edellytetä sivutuoteasetuksen 24 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaista hyväksyntää;
 - 3) sivutuoteasetuksen 36 artiklassa tarkoitettuja tuotteita valmistavat laitokset, lukuun ottamatta täytöntöönpanoasetuksen liitteessä XIII tarkoitettuja tuotteita valmistavat laitokset;
 - 4) kuljetusliikkeet, lukuun ottamatta jätelain 142 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun jätehuoltorekisteriin rekisteröityjä kuljetusliikkeitä, jotka kuljettavat sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita kaatopaikoille, jätteenpolttolaitoksiin tai biokaasu- ja kompostointilaitoksiin;
 - 5) toimijat, jotka ovat vastuussa sivutuoteasetuksen 8 artiklan f kohdassa tarkoitettun kansainvälisesti liikennöivistä liikennevälineistä kerättävän ruokajätteen keräilypisteistä;
 - 6) välittäjät, jotka toimivat yksinomaan jälleenmyyjinä eivätkä missään vaiheessa säilytä sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita tiloissaan;
 - 7) toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita tutkimustarkoituksiin;
 - 8) 11 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettut toimijat;
 - 9) teurastamon yhteydessä toimivat sivutuoteasetuksen 23 artiklan mukaiset laitokset;
 - 10) eläinten pitopaikat, joissa käytetään luokan 2 liha-luujauhoa tai käsiteltyä eläinvalkuaista sisältävää orgaanista lannoitetta tai maanparannusainetta tuotantoeläinten laiduntamiseen tarkoitetulla maaperällä tai joissa ruokitaan tuotantoeläimiä tällaisesta maaperästä olevalla kasvilisudella;
 - 11) sivutuotteita käsittelevät öljykemian laitokset.
-

35 a §

Sivutuotteiden käyttö polttoaineena muissa kuin ympäristönsuojelulain mukaan luvanvaraisissa tai rekisteröitävissä laitoksissa

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy laitoksen, joka käyttää tuotantoeläinten lantaa tai liha-luujauhoa polttoaineena. Täytöntöönpanoasetuksen liitteen III luvun V kohdassa C tarkoitettuun lanan polttoainekäyttöön ja D kohdassa tarkoitettuun liha-luujauhon polttoainekäyttöön sovelletaan, mitä ympäristönsuojelulain 221 c ja 221 d §:ssä säädetään.

5 luku

Toiminnan harjoittaminen

39 §

Toimijoiden velvollisuudet

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä sivutuoteasetuksen 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta sivutuotteiden varastointiolosuhteista maatilalla.

41 a §

Toimijan luotettavuus

Toimijan on oltava luotettava. Ruokavirasto voi pyytää Harmaan talouden selvitysyksiköltä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 5 §:ssä tarkoitetun velvoitteidenhoitoselvityksen toimijasta.

Toimijaa ei pidetä luotettavana, jos:

1) toimija on kuluva tai kolmen luotettavuuden arviointia edeltäneen kalenterivuoden aikana toiminnassaan toistuvasti osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta sivutuotteiden käytön ja hävittämisen turvallisuuden varmistamista tai sivutuotteita koskevien säännösten noudattamista kohtaan;

2) toimija on kuluva tai kolmen luotettavuuden arviointia edeltäneen kalenterivuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- tai maksuvelvollisuuksien hoitamisen; tai

3) toimijalla on maksukykyyn nähden vähäistä suurempia velkoja perittävänä ulosotossa tai velkoja, jotka on palautettu ulosotosta varattomuusestetodistuksin.

Jos toimija on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa. Vaatimus luotettavuudesta koskee myös henkilöä, jolla on suoraan tai välillisesti vähintään 25 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta taikka vastaava omistus- tai määräämisvalta, jos kyseessä on muu yhteisö kuin osakeyhtiö.

Luotettavuuden arvioimiseksi voidaan 1 momentissa tarkoitetut seikat selvittää sellaisista yrittäjä- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ssä tarkoitetuista rekisteröidyistä yrityksistä ja yhteisöistä, jotka välittömästi tai välillisesti kytkeytyvät toimijaan tai tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettuihin henkilöihin.

49 §

Valvontasuunnitelma

Ruokaviraston on laadittava vuosittainen riskiperusteinen valtakunnallinen valvontasuunnitelma valvonnan järjestämiseksi. Suunnitelmassa on esitettävä valvontakohteiden riskinarvioinnin ja suunnitelman toteutumisen arvioinnin perusteet.

Aluehallintovirasto laatii valtakunnalliseen suunnitelmaan perustuvan alueellisen suunnitelman sivutuotevalvonnan järjestämiseksi.

50 §

Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus

Tarkastusta ja näytteenottoa koskevasta virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista säädetään valvonta-asetuksen 9—15 artiklassa.

Valvontaviranomaisella ja valtuutetulla tarkastajalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot valtion ja kunnan viranomaisilta, toimijoilta ja muilta, joita tässä laissa tai Euroopan unionin sivutuotelainsäädännössä säädetty velvoitteet koskevat.

Ruokavirastolla ja aluehallintovirastolla on lisäksi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta välttämättömät tiedot sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitettua sakkorekisteristä tämän lain 63 a §:n mukaisen seuraamusmaksun määrittämistä varten.

Valvontaviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja toimijan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin sekä Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta ja toiminnasta, taloudesta sekä kytkennöistä tai tämän lain mukaisten velvoitteiden noudattamisesta, jos tiedot ovat välttämättömiä 41 a §:ssä tarkoitetun luotettavuuden arvioimiseksi tai 65 §:ssä tarkoitettua toiminnan keskeyttämistä taikka 66 §:ssä tarkoitettua hyväksynnän peruuttamista varten.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tarkastuksen ja näytteenoton saa tehdä vain, jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen rikoslain (39/1889) 44 luvun 4 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn taikka 72 §:ssä tarkoitettuun sivutuotelakirikkomukseen, josta voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle. Tarkastuksen tällaisissa tiloissa saa tehdä vain viranomainen.

51 a §

Viranomaisen oikeus oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja

Sen lisäksi, mitä ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain 8 §:ssä säädetään, valvontaviranomainen saa omasta aloitteestaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä valvontaa suorittaessa saatuja tietoja, jotka ovat välttämättömiä ympäristönsuojelulaissa tarkoitettulle viranomaiselle ympäristönsuojelua koskevia lakisääteisiä valvontatehtäviä varten.

53 §

Kansalliset vertailulaboratoriot

Ruokavirasto toimii valvonta-asetuksen 100 artiklassa tarkoitettuna kansallisena vertailulaboratoriona.

Maa- ja metsätalousministeriö nimeää Ruokaviraston esityksestä jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen osapuolena olevassa kolmannessa maassa olevan laboratorion toimimaan kansallisena vertailulaboratoriona sellaisen eläintaudin osalta, jos vertailulaboratoriotoiminnan järjestäminen Suomessa ei ole mahdollista.

54 §

Viralliset laboratoriot ja hyväksytyt omavalvontalaboratoriot

Ruokavirasto nimeää hakemuksesta valvonta-asetuksen 37 artiklassa tarkoitetut viralliset laboratoriot. Ruokavirasto toimii myös itse virallisena laboratoriona.

Ruokavirasto hyväksyy hakemuksesta käsittelylaitoksen omavalvontalaboratorion, jos se täyttää täytöntöönpanoasetuksen liitteessä IV olevan I luvun 1 jakson 5 kohdassa säädetyt vaatimukset ja biokaasu- ja kompostointilaitoksen omavalvontalaboratorion, jos se täyttää mainitun asetuksen liitteessä V olevan I luvun 1 jakson 4 kohdassa ja 2 jakson 4 kohdassa säädetyt vaatimukset.

55 §

Näytteiden tutkiminen

Viranomaisvalvonnan ja muiden viranomaistoimien yhteydessä otettujen näytteiden tutkimukset on suoritettava Ruokavirastossa, Ruokaviraston nimeämässä virallisessa laboratoriossa tai kansallisessa vertailulaboratoriossa.

Laitoksen omavalvontasuunnitelman mukaiset sivutuoteasetuksen edellyttämät omavalvontanäytteet on tutkittava hyväksytyssä omavalvontalaboratoriossa, virallisessa laboratoriossa tai kansallisessa vertailulaboratoriossa.

56 §

Virallisen laboratorion ja hyväksytyn omavalvontalaboratorion ilmoitusvelvollisuus

Virallisen laboratorion ja hyväksytyn omavalvontalaboratorion on viivytyksettä ilmoitettava määräysten vastaiseen sivutuotteeseen tai siitä johdettuun tuotteeseen viittaavista tutkimustuloksista toimeksiantajalleen. Sen lisäksi virallisen laboratorion ja omavalvontalaboratorion on ilmoitettava eläimen ja ihmisten välillä mahdollisesti suoraan tai välillisesti siirtyvien tautien tai tartuntojen seurantaan ja valvontaan liittyvistä tutkimuksista ja niiden tuloksista Ruokavirastolle sekä toimitettava näytteet ja tutkimuksissa eristetyt mikrobikannat kansalliseen vertailulaboratorioon.

Virallisen laboratorion ja hyväksytyn omavalvontalaboratorion on Ruokaviraston pyynnöstä toimitettava sille yhteenveto tekemistään 55 §:ssä tarkoitetuista tutkimuksista ja niiden tuloksista. Yhteenvedot eivät saa sisältää henkilötietoja eivätkä valvontakohteen tunnistetietoja.

Virallisen laboratorion ja hyväksytyn omavalvontalaboratorion on ilmoitettava viipymättä Ruokavirastolle toiminnan olennaisesta muuttamisesta, toiminnan keskeyttämisestä ja toiminnan lopettamisesta.

Tarkempia säännöksiä ilmoitusten ja yhteenvedojen sisällöstä ja toimittamisesta voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

57 §

Kansallisen vertailulaboratorion ilmoitusvelvollisuus

Kansallisen vertailulaboratorion on pyynnöstä ilmoitettava Ruokavirastolle ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle epidemiologista seurantaan varten tarvittavat tiedot. Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle toimitettavat tiedot eivät saa sisältää valvontakohteiden tunnistetietoja.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja toimittamisesta voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

58 §

Laboratorioiden valvonta ja rekisteri

Ruokavirasto valvoo 53 §:n 2 momentissa ja 54 §:ssä tarkoitettuja laboratorioita ja tarvittaessa arvioi, täyttääkö laboratorio sille asetetut vaatimukset.

Ruokavirasto pitää rekisteriä 54 §:n mukaisesti nimeämistään ja hyväksymistään laboratorioista. Rekisteriin merkitään laboratorion yhteystiedot, tiedot toiminnasta, hyväksynnän piiriin kuuluvat menetelmät, tutkimuksista vastaavan henkilön nimi ja tiedot nimeämisen tai hyväksymisen peruuttamisesta.

59 §

Viranomaisten suoritteista valtiolle perittävät maksut

Valtion viranomaisen tämän lain ja eläimistä saatavia sivutuotteita koskevien Euroopan unionin säännösten nojalla suorittamasta valvonnasta perittävistä maksuista säädetään valvonta-asetuksen II osaston VI luvussa. Tämän lisäksi sovelletaan valtion maksuperustelakia (150/1992), jollei valvonta-asetuksessa toisin säädetä.

Aluehallintovirasto määrää ja perii valtiolle maksuja tämän lain mukaisista kunnaneläinlääkärin suoritteista. Kunnaneläinlääkärin suoritteista perittävien maksujen suuruudesta sekä suoritteiden laskutuksessa noudatettavasta menettelystä säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

63 a §

Sivutuotevalvonnan seuraamusmaksu

Ruokavirasto ja aluehallintovirasto voivat määrätä toimijan maksamaan vähintään 300 euron ja enintään 5 000 euron sivutuotevalvonnan seuraamusmaksun sille, joka laiminlyö:

1) 31 §:n 1 momentissa tarkoitetun kirjanpidon pitämisen tai 31 §:n 2 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden;

2) 33 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden tai hyväksynnän hakemisen;

3) 33 a §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden haaskaruokintapaikasta.

Seuraamusmaksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn laatu, vahingollisuus ja toistuvuus. Maksu jätetään määräämättä tai määrätään maksettavaksi vähimmäismäärää pienempänä, jos tekoa voidaan pitää vähäisenä ja maksun määräämättä jättäminen tai määrääminen vähimmäismäärää pienempänä on kohtuullista laiminlyönnin laatu, toistuvuus, suunnitelmallisuus ja muut olosuhteet huomioon ottaen. Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä luonnolliselle henkilölle, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Jos seuraamusmaksu on määrätty luonnolliselle henkilölle, samasta teosta ei saa määrätä toista seuraamusmaksua eikä tuomita tuomioistuimessa rangaistusta.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos teosta on kulunut yli vuosi. Seuraamusmaksu vanhene viiden vuoden kuluttua seuraamusmaksua koskevan lainvoimaisen ratkaisun antamispäivästä.

Seuraamusmaksu raukeaa, kun maksuvelvollinen luonnollinen henkilö kuolee. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002).

65 §

Toiminnan keskeyttäminen

Toiminta voidaan lisäksi keskeyttää, jos toimija ei enää ole 41 a §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava ja peruste, jonka takia toimijaa ei pidetä luotettavana, on luonteeltaan olennainen ja vakava, eikä toimija ole viranomaisen määräyksestä huolimatta korjannut epäkohtaa

66 §

Hyväksynnän peruuttaminen ja toimintakielto

Sivutuoteasetuksen 46 artiklan mukaisesta hyväksynnän tilapäisestä tai lopullisesta peruuttamisesta päättää se toimivaltainen viranomainen, joka on hyväksynyt laitoksen, ja toimintakiellosta päättää se toimivaltainen viranomainen, joka on rekisteröinyt tai hyväksynyt toimijan tai laitoksen.

Hyväksyminen voidaan lisäksi peruuttaa tilapäisesti tai lopullisesti, jos toimija ei enää ole 41 a §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava ja peruste, jonka takia toimijaa ei pidetä luotettavana, on luonteeltaan olennainen ja vakava, eikä toimija ole viranomaisen määräyksestä huolimatta korjannut epäkohtaa.

69 §

Laboratorion nimeämisen ja hyväksymisen peruuttaminen

Maa- ja metsätalousministeriö voi peruuttaa 53 §:n 2 momentissa tarkoitetun kansallisen vertailulaboratorion nimeämisen, jos vertailulaboratorio tai siellä harjoitettu toiminta ei täytä valvonta-asetuksen 100 ja 101 artiklassa säädettyjä vaatimuksia tai sen toiminnassa muutoin esiintyy vakavia puutteita eikä vertailulaboratorio ole maa- ja metsätalousministeriön määräyksestä huolimatta korjannut puutteita.

Ruokavirasto voi peruuttaa 54 §:n 1 momentissa tarkoitetun nimeämänsä virallisen laboratorion nimeämisen kokonaan tai tiettyjen tehtävien osalta, jos laboratorio tai siellä harjoitettava toiminta ei täytä valvonta-asetuksessa säädettyjä nimeämisen edellytyksiä tai sen toiminnassa muutoin esiintyy vakavia puutteita, eikä laboratorio ole Ruokaviraston määräyksestä huolimatta korjannut puutteita.

Ruokavirasto voi peruuttaa 54 §:n 2 momentissa tarkoitetun omavalvontalaboratorion hyväksymisen, jos omavalvontalaboratorio ei enää täytä mainitussa momentissa tarkoitettuja hyväksymisen edellytyksiä tai sen toiminnassa muutoin esiintyy vakavia puutteita, eikä laboratorio ole Ruokaviraston määräyksestä huolimatta korjannut puutteita.

Ruokavirasto voi peruuttaa 2 momentissa tarkoitetun laboratorion nimeämisen ja 3 momentissa tarkoitetun omavalvontalaboratorion hyväksymisen myös asian käsittelyn vaatimaksi ajaksi, jos puute laboratorion toiminnassa on sellainen, että se voi vaarantaa tutkimustulosten luotettavuuden.

70 §

Uhkasakko ja teettämisuhka

Ruokavirasto ja aluehallintovirasto voivat tehostaa 63 §:ssä tarkoitettua määräystä, 64 §:ssä tarkoitettua kieltoa tai 67 §:ssä tarkoitettua uudelleen käsittelyä, hävittämistä, markkinoilta poistamista tai palauttamista koskevaa määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

11 luku

Erinäiset säännökset

72 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) rikkoo tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä taikka sivutuoteasetuksen tai täytäntöönpanoasetuksen säännöksiä keräämällä, kuljettamalla, käsittelemällä, jatkokäsittelemällä, muuntamalla, jalostamalla, varastoimalla, markkinoille saattamalla, jakelemalla, käyttämällä tai hävittämällä sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita;

2) rikkoo 63 §:n nojalla annettua velvollisuuden täyttämistä koskevaa määräystä, 64 §:n nojalla annettua kieltoa taikka 65 §:n nojalla annettua toiminnan keskeyttämis päätöstä;

3) jatkaa toimintaansa, vaikka hyväksyminen tai rekisteröinti on 66 §:n tai sivutuoteasetuksen 46 artiklan nojalla tilapäisesti tai pysyvästi peruutettu tai toiminta kielletty; taikka

4) rikkoo 67 §:n nojalla annettua uudelleen käsittely-, hävittämis-, markkinoilta poistamis- tai palauttamismääräystä,
on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *eläimistä saatavia sivutuotteita koskevien säännösten rikkomisesta* sakkoon.

73 §

Muutoksenhaku

Tämän lain, sivutuoteasetuksen tai täytäntöönpanoasetuksen nojalla tehtävässä muussa kuin 63 a §:ssä tarkoitetussa sivutuotevalvonnan seuraamusmaksua koskevassa päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

74 a §

Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen

Jos ilmoituksen valvontaviranomaiselle sen valvontaan kuuluvien säännösten todellisesta tai epäilystä rikkomisesta on tehnyt luonnollinen henkilö, hänen henkilöllisyytensä on pidettävä salassa, jos henkilöllisyyden paljastamisesta voidaan olosuhteiden perusteella arvioida aiheutuvan haittaa hänelle.

74 b §

Koneellinen allekirjoitus

Tämän lain ja sivutuoteasetuksen mukainen päätös sekä asiaan liittyvät asiakirjat voidaan allekirjoittaa koneellisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 31 kohta, sellaisena kuin se on laissa ja
lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 308/2016, 858/2016, 1159/2016, 1413/2016, 1419/2016, 324/2017, 454/2017, 1112/2017, 404/2018, 414/2018, 722/2019, 1399/2019, 624/2020, 1264/2020, 488/2021, 690/2021, 763/2021 ja 1134/2021 uusi 30 kohta seuraavasti:

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

-
- 29) luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain (487/2021) 5 §:ssä tarkoitettua luonnontuotealan toimijan luotettavuuden selvittämistä;
30) eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 41 a §:ssä tarkoitettua toimijan luotettavuuden selvittämistä.
-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 267/2022, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristön-suojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, kasvin-terveyslain (1110/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu, tieliikennelain (729/2018) 161 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajokorttilain (386/2011) 93 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, vesiliikennelain (782/2019) 122 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 268 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajoneuvolain (82/2021) 195 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu ja 189–192 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, rehulain (1263/2020) 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu, elintarvikelain (297/2021) 67 §:ssä tarkoitettu elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu, eläintautilain (76/2021) 94 a §:ssä tarkoitettu eläintautivalvonnan seuraamusmaksu, eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) 36 §:ssä tarkoitettu eläinten tunnistamis- ja rekisteröintivalvonnan seuraamusmaksu ja 37 §:ssä tarkoitettu eläimen tunnistusasiakirjan mukana pitämistä ja esittämistä koskevan velvollisuuden rikkomisesta määrättävä liikennevirhemaksu, luonnonmukaisesta tuotan-

HE 89/2022 vp

nosta annetun lain (1330/2021) 38 §:ssä tarkoitettu luomivalvonnan seuraamusmaksu, jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (265/2022) 8 ja 9 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu sekä eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 63 a §:ssä tarkoitettu sivutuotevalvonnan seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 2.6.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen

1.

Laki**eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 52 §, *muutetaan* 16 ja 18 §, 23 §:n 1 momentti, 24 §, 28 §:n 2 momentti, 29 §, 33 §:n 4 momentti, 34 §:n otsikko ja 1 momentti, 35 a §:n otsikko ja 1 momentti, 49, 50, 53—59 §, 66, 69 ja 70 §, 72 §:n otsikko ja 1 momentti ja 73 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 33 §:n 4 momentti, 35 a §:n otsikko ja 1 momentti laissa 882/2018, 58 § laissa 573/2021 ja 73 §:n 3 momentti laissa 59/2021, sekä

lisätään 1 §:ään uusi 2 momentti, 5 §:ään uusi 2 momentti, 7 §:ään uusi 1 momentti, jolloin nykyinen 1 ja 2 momentti siirtyvät 2 ja 3 momentiksi, 22 §:ään uusi 2 momentti, 39 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 41 a, 51 a ja 63 a §, 65 §:ään uusi 3 momentti sekä lakiin uusi 74 a ja 74 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tässä laissa annetaan myös virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2017/625 (virallista valvontaa koskeva asetus), jäljempänä valvonta-asetus, täydentävät säännökset.

5 §

Sivutuotteiden käyttö ja käyttöä koskevat poikkeukset

5 §

Sivutuotteiden käyttö ja käyttöä koskevat poikkeukset

Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käytöstä ja käyttöä koskevista poikkeuksista ei saa aiheutua vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle eikä ympäristölle.

7 §

Ruokintaa koskevat kiellot ja rajoitukset

7 §

Ruokintaa koskevat kiellot ja rajoitukset

Luonnonvaraisten eläinten ruokintaan ei saa käyttää entisiä eläinperäisiä elintarvikkeita eikä ruokajätettä.

16 §

Käsittlemättömän lannan kuljetus ja käyttö

Sivutuoteasetuksen 21 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti kaupallista asiakirjaa tai terveystodistusta ei vaadita kuljettaessa käsittelemätöntä lantaa Suomessa sijaitsevien maatilojen ja käyttäjien välillä. Sivutuoteasetuksen 13 artiklan 1 alakohdan mukaista käsittelemätöntä lantaa saa käyttää lannoitukseen.

16 §

Käsittlemättömän lannan kuljetus

Sivutuoteasetuksen 21 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti kaupallista asiakirjaa tai terveystodistusta ei vaadita kuljettaessa käsittelemätöntä lantaa Suomessa sijaitsevien maatilojen ja käyttäjien välillä.

18 §

Eräisiin orgaanisiin lannoitteisiin ja maanparannusaineisiin sekoitettavan ainesosan hyväksyminen

Elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyy täytöntöönpanoasetuksen liitteessä XI olevan II luvun 1 jakson 2 kohdassa tarkoitetun Suomessa maahan levitettäviin eläinperäisiin or-

18 §

Eräisiin orgaanisiin lannoitteisiin ja maanparannusaineisiin sekoitettavan ainesosan hyväksyminen

Ruokavirasto hyväksyy täytöntöönpanoasetuksen liitteessä XI olevan II luvun 1 jakson 2 kohdassa tarkoitetun Suomessa maahan levitettäviin eläinperäisiin orgaanisiin lannoitteisiin ja maanparannusaineisiin sekoitettavan ainesosan seoksen rehukäytön estämiseksi.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

gaanisiin lannoitteisiin ja maanparannusaineisiin sekoitettavan ainesosan seoksen rehukäytön estämiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ainesosaa ei kuitenkaan tarvitse sekoittaa enintään 1 000 kilon painoisiin suursäkkeihin, joissa on maisemoinnissa, viherrakentamisessa, puutarhataloudessa tai kotipuutarhoissa käytettäviä lannoitteita tai maanparannusaineita.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ainesosaa on sekoitettava luokan 2 liha-luujauhoa tai käsiteltyä eläinvalkuaista sisältäviin orgaanisiin lannoitteisiin tai maanparannusaineisiin, joita käytetään tuotantoeläimillä tai alueilla, joihin tuotantoeläimillä on pääsy. Seos on pakattava säkkeihin, joiden enimmäiskoko on 1000 kilogrammaa.

22 §

22 §

*Sivutuotteiden hävittäminen**Sivutuotteiden hävittäminen*

Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden hävittämisestä ei saa aiheutua vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle eikä ympäristölle.

23 §

23 §

*Syrjäisiä alueita koskevat poikkeukset**Syrjäisiä alueita koskevat poikkeukset*

Syrjäisillä alueilla saa sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti hävittää hautaamalla maahan tai toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle samalta syrjäiseltä alueelta peräisin olevat seuraavat sivutuotteet:

1) nautaeläinten, lammas- ja vuohieläinten, eläintarhaeläinten sekä turkiseläinten, siipikarjan ja sikaeläinten kokonaiset raadot;

2) luokkiin 2 ja 3 kuuluvat nautaeläimistä, sikaeläimistä, lammas- ja vuohieläimistä sekä siipikarjasta saatavat sivutuotteet, jotka ovat peräisin enintään 20 eläinyksikköä viikossa ja enintään 1 000 eläinyksikköä vuodessa teurastavista teurastamoista tai enintään 150 000 siipikarjaan kuuluvaa lintua vuodessa teurastavista siipikarjan teurastamoista taikka lihanleikkaamosta, jonka tuotanto on enintään 5 000 kiloa luutonta lihaa viikossa;

Syrjäisillä alueilla saa sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti hävittää hautaamalla maahan tai toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle samalta syrjäiseltä alueelta peräisin olevat seuraavat sivutuotteet:

1) nautaeläinten, lammas- ja vuohieläinten, eläintarhaeläinten, turkiseläinten, siipikarjan ja sikaeläinten kokonaiset raadot, vesiviljelylaitoksilta peräisin olevat kokonaiset kuolleet vesieläimet sekä alkutuotannossa luonnonkalosta saatavat sivutuotteet;

2) elintarvikkeita valmistavilta laitoksilta peräisin olevat sivutuoteasetuksen 3 artiklan 9 kohdassa tarkoitetuista vesieläimistä saatavat sivutuotteet;

3) luokkiin 2 ja 3 kuuluvat hevoseläimistä, nautaeläimistä, sikaeläimistä, lammas- ja

Voimassa oleva laki

3) maatilalla tuottajan omaan elintarvikekäyttöön teurastetuista nautaeläimistä, sika-eläimistä sekä lammäs- ja vuohieläimistä saatavat luokkaan 1, 2 ja 3 kuuluvat sivutuotteet.

Ehdotus

vuohieläimistä sekä siipikarjasta saatavat sivutuotteet, jotka ovat peräisin enintään 20 eläinyksikköä viikossa ja enintään 1 000 eläinyksikköä vuodessa teurastavista teurastamoista tai enintään 150 000 siipikarjaan kuuluvaa lintua vuodessa teurastavista siipikarjan teurastamoista taikka lihanleikkaamosta, jonka tuotanto on enintään 5 000 kiloa luutonta lihaa viikossa;

4) maatilalla tuottajan omaan elintarvikekäyttöön teurastetuista nautaeläimistä, sika-eläimistä sekä lammäs- ja vuohieläimistä saatavat luokkaan 1, 2 ja 3 kuuluvat sivutuotteet.

24 §

Hävittäminen koko maassa hautaamalla maahan tai toimittamalla kaatopaikalle

Sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti saa hävittää hautaamalla maahan tai toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle seuraavat sivutuotteet ja niistä johdetut tuotteet:

1) porojen kokonaiset raadot, porojen teurastuksesta ja poronlihan leikkaamosta saatavat sivutuotteet sekä teknisissä laitoksissa poroista saatavat sivutuotteet;

2) alpakoiden ja laamojen kokonaiset raadot;

3) luonnonvaraisten eläinten, joiden epäillään sairastavan jotakin ihmisiin tai eläimiin tarttuvaa tautia, kokonaiset raadot ja raadon osat;

4) luonnonvaraisen ja tarhatun riistan, lukuun ottamatta tarhattuja villisikoja ja biisoineita, sekä tarhattujen jäniseläinten teurastuksesta ja lihan leikkaamosta saatavat sivutuotteet;

5) hevosen teurastuksesta ja hevosenlihan leikkaamosta saatavat sivutuotteet;

6) elintarvikkeita valmistavilta laitoksilta peräisin olevat sivutuoteasetuksen 3 artiklan 9 kohdassa tarkoitetuista vesieläimistä saatavat sivutuotteet;

24 §

Hävittäminen koko maassa hautaamalla maahan tai toimittamalla kaatopaikalle

Sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti saa hävittää hautaamalla maahan tai toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle seuraavat sivutuotteet ja niistä johdetut tuotteet:

1) porojen kokonaiset raadot, porojen teurastuksesta ja poronlihan leikkaamosta saatavat sivutuotteet sekä teknisissä laitoksissa poroista saatavat sivutuotteet;

2) alpakoiden ja laamojen kokonaiset raadot;

3) luonnonvaraisten eläinten, joiden epäillään sairastavan jotakin ihmisiin tai eläimiin tarttuvaa tautia, kokonaiset raadot ja raadon osat;

4) luonnonvaraisen ja tarhatun riistan, lukuun ottamatta tarhattuja villisikoja ja biisoineita teurastuksesta ja lihan leikkaamosta saatavat sivutuotteet;

5) maatilalla tuottajan omaan elintarvikekäyttöön teurastetuista hevoseläimistä saatavat sivutuotteet;

6) elintarvikkeita valmistavasta laitoksesta peräisin olevat sivutuoteasetuksen 3 artiklan 9 kohdassa tarkoitetuista vesieläimistä saatavat sivutuotteet, kuitenkin enintään 50 kilogrammaa viikossa;

Voimassa oleva laki

7) viljelylaitoksesta peräisin olevat kokonaiset kuolleet vesieläimet;

8) maatilalla teurastetusta siipikarjasta ja jäniseläimistä saatavat sivutuotteet, jäniseläinten raadot sekä siipikarjaksi luettavien lintujen raadot alle 100 linnun pitopaikoissa;

9) nautaeläinten, lammas- ja vuohieläinten, sika-eläinten, siipikarjan, turkiseläinten ja eläintarhaeläinten kuolleina syntyneet jälkeläiset.

28 §

Kuolleiden lemmikkieläinten, hevoseläinten ja mehiläisten hävittäminen

Kuolleet mehiläiset ja mehiläisten hoidosta saatavat sivutuotteet saa sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisesti hävittää hautaamalla maahan.

29 §

Kielto hävittää sivutuotteita avotulella polttamalla

Sivutuotteiden hävittäminen avotulella polttamalla on kiellettyä koko maassa.

33 §

Toimijan ja laitoksen rekisteröiminen sekä laitoksen hyväksyminen

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta ympäristönsuojelulain mukaan luvanvaraisiin eikä rekisteröitäviin tuotantoeläinten lantaa polttoaineena käyttäviin laitoksiin, joiden yhteydessä ei pidetä tuotantoeläimiä.

Ehdotus

7) viljelylaitoksesta peräisin olevat kokonaiset kuolleet vesieläimet, *kuitenkin enintään 50 kilogrammaa viikossa*;

8) *alkuperätilalla* teurastetusta siipikarjasta ja jäniseläimistä saatavat sivutuotteet, jäniseläinten raadot sekä siipikarjaksi luettavien lintujen raadot, munat ja hautomosivutuotteet alle 100 linnun pitopaikoissa;

9) nautaeläinten, lammas- ja vuohieläinten, sika-eläinten, siipikarjan, turkiseläinten ja eläintarhaeläinten kuolleina syntyneet jälkeläiset.

28 §

Kuolleiden lemmikkieläinten, hevoseläinten ja mehiläisten hävittäminen

Kuolleet mehiläiset ja mehiläisten hoidosta saatavat sivutuotteet saa sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisesti hävittää hautaamalla maahan *tai avotulella polttamalla*.

29 §

Kielto hävittää sivutuotteita avotulella polttamalla

Sivutuotteiden hävittäminen avotulella polttamalla on kiellettyä koko maassa *lukuun ottamatta 28 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuolleiden mehiläisten ja mehiläisten hoidosta saatavien sivutuotteiden hävittämistä*.

33 §

Toimijan ja laitoksen rekisteröiminen sekä laitoksen hyväksyminen

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta ympäristönsuojelulain mukaan luvanvaraisiin eikä rekisteröitäviin tuotantoeläinten lantaa *ja liha-luuja* polttoaineena käyttäviin laitoksiin, joiden yhteydessä ei pidetä tuotantoeläimiä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

34 §

Elintarviketurvallisuusviraston toimivalta

Elintarviketurvallisuusvirasto rekisteröi:

- 1) rehusekoittamot;
- 2) orgaanisia lannoitteita ja maanparannusaineita valmistavat toimijat ja laitokset silloin kun niiltä ei edellytetä sivutuoteasetuksen 24 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaista hyväksyntää;
- 3) sivutuoteasetuksen 36 artiklassa tarkoitettuja tuotteita valmistavat laitokset, lukuun ottamatta täytäntöönpanoasetuksen liitteessä XIII tarkoitettuja tuotteita valmistavat laitokset;
- 4) kuljetusliikkeet, lukuun ottamatta jätehuoltorekisteriin rekisteröityjä kuljetusliikkeitä, jotka kuljettavat sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita kaatopaikoille, jätteenpolttolaitoksiin tai biokaasu- ja kompostointilaitoksiin;
- 5) toimijat, jotka ovat vastuussa sivutuoteasetuksen 8 artiklan f kohdassa tarkoitetun kansainvälisesti liikennöivistä liikennevälineistä kerättävän ruokajätteen keräily pisteistä;
- 6) välittäjät, jotka toimivat yksinomaan jälleenmyyjinä eivätkä missään vaiheessa säilytä sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita tiloissaan;
- 7) toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita tutkimustarkoituksiin;
- 8) 11 §:n 2 ja 3 momentissa mainitut toimijat;
- 9) teurastamon yhteydessä toimivat sivutuoteasetuksen 23 artiklan mukaiset laitokset.

34 §

Ruokaviraston toimivalta

Ruokavirasto rekisteröi:

- 1) rehusekoittamot;
- 2) orgaanisia lannoitteita ja maanparannusaineita valmistavat toimijat ja laitokset silloin kun niiltä ei edellytetä sivutuoteasetuksen 24 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaista hyväksyntää;
- 3) sivutuoteasetuksen 36 artiklassa tarkoitettuja tuotteita valmistavat laitokset, lukuun ottamatta täytäntöönpanoasetuksen liitteessä XIII tarkoitettuja tuotteita valmistavat laitokset;
- 4) kuljetusliikkeet, lukuun ottamatta *jätelain 142 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun* jätehuoltorekisteriin rekisteröityjä kuljetusliikkeitä, jotka kuljettavat sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita kaatopaikoille, jätteenpolttolaitoksiin tai biokaasu- ja kompostointilaitoksiin;
- 5) toimijat, jotka ovat vastuussa sivutuoteasetuksen 8 artiklan f kohdassa tarkoitetun kansainvälisesti liikennöivistä liikennevälineistä kerättävän ruokajätteen keräily pisteistä;
- 6) välittäjät, jotka toimivat yksinomaan jälleenmyyjinä eivätkä missään vaiheessa säilytä sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita tiloissaan;
- 7) toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita tutkimustarkoituksiin;
- 8) 11 §:n 2 ja 3 momentissa *tarkoitettut* toimijat;
- 9) teurastamon yhteydessä toimivat sivutuoteasetuksen 23 artiklan mukaiset laitokset;
- 10) *eläinten pitopaikat, joissa käytetään luokan 2 liha-luujauhoa tai käsiteltyä eläinvalkuaista sisältävää orgaanista lannoitetta tai maanparannusainetta tuotantoeläinten laiduntamiseen tarkoitettulla maaperällä tai joissa ruokitaan tuotantoeläimiä tällaisesta maaperästä olevalla kasvillisuudella;*
- 11) *sivutuotteita käsittelevät öljykemian laitokset.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

35 a §

35 a §

Lannan käyttö polttoaineena muissa kuin ympäristönsuojelulain mukaan luvanvaraisissa tai rekisteröitävissä laitoksissa

Sivutuotteiden käyttö polttoaineena muissa kuin ympäristönsuojelulain mukaan luvanvaraisissa tai rekisteröitävissä laitoksissa

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy laitoksen, joka käyttää tuotantoeläinten lantaa polttoaineena. Täytäntöönpanoasetuksen liitteen III luvun V kohdan C alakohdassa 4 tarkoitettuun poikkeukseen ja siirtymäkauteen sovelletaan, mitä ympäristönsuojelulain 221 d §:ssä säädetään.

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy laitoksen, joka käyttää tuotantoeläinten lantaa *tai liha-luuja* polttoaineena. Täytäntöönpanoasetuksen liitteen III luvun V kohdassa C tarkoitettuun lannan polttoainekäyttöön ja D kohdassa tarkoitettuun liha-luujaun polttoainekäyttöön sovelletaan, mitä ympäristönsuojelulain 221 c ja 221 d §:ssä säädetään.

5 luku

5 luku

Toiminnan harjoittaminen

Toiminnan harjoittaminen

39 §

39 §

Toimijoiden velvollisuudet

Toimijoiden velvollisuudet

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä sivutuoteasetuksen 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitusta sivutuotteiden varastointiolosuhteista maatilalla.

41 a §

Toimijan luotettavuus

Toimijan on oltava luotettava. Ruokavirasto voi pyytää Harmaan talouden selvitysyksiköltä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 5 §:ssä tarkoitettujen velvoitteidenhoitoselvityksen toimijasta.

Toimijaa ei pidetä luotettavana, jos:

1) toimija on kuluva tai kolmen luotettavuuden arviointia edeltäneen kalenterivuoden aikana toiminnassaan toistuvasti osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta sivutuotteiden käytön ja hävittämisen turvallisuuden varmistamista tai sivutuotteita koskevien säännösten noudattamista kohtaan;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2) toimija on kuluva tai kolmen luotettavuuden arviointia edeltäneen kalenterivuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- tai maksuvelvollisuuksien hoitamisen; tai

3) toimijalla on maksukykyyn nähden vähäistä suurempia velkoja perittävänä ulosotossa tai velkoja, jotka on palautettu ulosotosta varattomuusestetodistuksin.

Jos toimija on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa. Vaatimus luotettavuudesta koskee myös henkilöä, jolla on suoraan tai välillisesti vähintään 25 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta taikka vastaava omistus- tai määrämisvalta, jos kyseessä on muu yhteisö kuin osakeyhtiö.

Luotettavuuden arvioimiseksi voidaan 1 momentissa tarkoitetut seikat selvittää sellaisista yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ssä tarkoitetuista rekisteröidyistä yrityksistä ja yhteisöistä, jotka välittömästi tai välillisesti kytkeytyvät toimijaan tai tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettuihin henkilöihin.

49 §

Valvontasuunnitelma

Elintarviketurvallisuusviraston on laadittava vuosittainen riskiperusteinen valtakunnallinen valvontasuunnitelma sivutuotevalvonnan järjestämiseksi. Suunnitelmassa on esitettävä valvontakohteiden riskinarvioinnin ja suunnitelman toteutumisen arvioinnin perusteet.

Tarkempia säännöksiä valvontasuunnitelmista ja niiden sisällöstä sekä valvonnan suorittamisesta voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

49 §

Valvontasuunnitelma

Ruokaviraston on laadittava vuosittainen riskiperusteinen valtakunnallinen valvontasuunnitelma valvonnan järjestämiseksi. Suunnitelmassa on esitettävä valvontakohteiden riskinarvioinnin ja suunnitelman toteutumisen arvioinnin perusteet.

Aluehallintovirasto laatii valtakunnalliseen suunnitelmaan perustuvan alueellisen suunnitelman sivutuotevalvonnan järjestämiseksi.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

50 §

50 §

*Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus**Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus*

Valvontaviranomaisella ja valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus valvontaa varten toteuttaa tässä laissa, sivutuoteasetuksessa ja täytäntöönpanoasetuksessa säädettyjä toimenpiteitä, päästä paikkoihin, joissa sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita sekä niitä koskevia asiakirjoja käsitellään, käytetään tai säilytetään, tarkastaa kuljetusvälineitä ja toimijan kirjanpitoa sekä ottaa maksutta tarpeellisia näytteitä sivutuotteista ja niistä johdetuista tuotteista. Tarkastuksessa voi olla läsnä myös muun viranomaisen edustajia.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tarkastuksen saa tehdä vain viranomainen. Tällaisissa tiloissa tarkastus saadaan toimittaa vain, jos tarkastustoimivalta perustuu Euroopan unionin oikeuteen tai tarkastuksen toimittaminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen rikoslain (39/1889) 44 luvun 4 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn ja tarkastus on välttämätön rikoksen selvittämiseksi.

Valvontaviranomaisella sekä valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus saada tässä laissa ja sivutuoteasetuksessa ja täytäntöönpanoasetuksessa säädettyä tarkastusta ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat toimijalta. Toimijan on vaadittaessa annettava valvontaviranomaiselle ja valtuutetuille tarkastajille kaikki tarkastusta ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot.

Mitä 1—3 momentissa säädetään Suomen viranomaisten tarkastus- ja tiedonsaantioikeudesta, koskee myös Euroopan unionin tarkastajia. Valvontaviranomaisen on näissä tarkastuksissa toimittava yhteistyössä Euroopan unionin tarkastajien kanssa.

Tarkastus- ja valvontamenettelystä säädetään rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritettua virallisesta valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen

Tarkastusta ja näytteenottoa koskevasta virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista säädetään valvonta-asetuksen 9—15 artiklassa.

Valvontaviranomaisella ja valtuutetulla tarkastajalla on oikeus saada salassapitosäätöjen estämättä valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot valtion ja kunnan viranomaisilta, toimijoilta ja muilta, joita tässä laissa tai Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyt velvoitteet koskevat.

Ruokavirastolla ja aluehallintovirastolla on lisäksi salassapitosäätöjen estämättä oikeus saada maksutta välttämättömät tiedot sakkon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitetusta sakkorekisteristä tämän lain 63 a §:n mukaisen seuraamusmaksun määräämistä varten.

Valvontaviranomaisella on oikeus salassapitosäätöjen estämättä saada muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työkyvyttömyysmaksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta sekä kytkennöistä tai tämän lain mukaisen velvoitteiden noudattamisesta, jos tiedot ovat välttämättömiä 41 a §:ssä tarkoitettun luotettavuuden arvioimiseksi tai 65 §:ssä tarkoitettua toiminnan keskeyttämistä taikka 66 §:ssä tarkoitettua hyväksynnän peruuttamista varten.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tarkastuksen ja näytteenoton saa tehdä vain, jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen rikoslain (39/1889) 44 luvun 4 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn taikka 72 §:ssä tarkoitettuun sivutuotelakirikkomukseen, josta voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle. Tarkastuksen tällaisissa tiloissa saa tehdä vain viranomainen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(EY) N:o 882/2004 (valvonta-asetus) 3—10 artiklassa. Tarkempia säännöksiä tarkastus- ja valvontamenettelystä sekä näytteiden ottamisesta ja tutkimisesta voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

51 a §

Viranomaisen oikeus oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja

Sen lisäksi, mitä ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain 8 §:ssä säädetään, valvontaviranomainen saa omasta aloitteestaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä valvontaa suorittaessa saatuja tietoja, jotka ovat välttämättömiä ympäristönsuojelulaissa (527/2014) tarkoitetulle viranomaiselle ympäristönsuojelua koskevia lakisääteisiä valvontatehtäviä varten.

52 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen (kumotaan)

Valvonnassa saatuja tietoja koskevasta salassapitovelvollisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) sekä valvonta-asetuksen 7 artiklassa. Salassapitovelvollisuuden estämättä voidaan tämän lain noudattamista valvottaessa ja valvontaan liittyvää tehtävää suorittaessa saatuja tietoja yksityisen ja yhteisön taloudellisesta asemasta, liikesalaisuudesta sekä yksityisen henkilökohtaisista oloista luovuttaa: (10.8.2018/690)

1) valtion ja kunnan viranomaisille tämän lain mukaisia tehtäviä varten;

2) syyttäjä-, poliisi- ja tulliviranomaisille rikoksen selvittämiseksi;

3) ulkomaisille toimielimille ja tarkastajille, jos Euroopan unionin lainsäädännössä tai muussa Suomea sitovassa kansainvälisessä velvoitteessa niin edellytetään.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

53 §

53 §

*Kansalliset vertailulaboratoriot**Kansalliset vertailulaboratoriot*

Maa- ja metsätalousministeriö nimeää kansalliset vertailulaboratoriot ja määrää niiden tehtävät. Kansallisia vertailulaboratorioita koskevista vaatimuksista ja laboratorioiden tehtävistä säädetään valvonta-asetuksen 33 artiklassa.

Ruokavirasto toimii valvonta-asetuksen 100 artiklassa tarkoitettuna kansallisena vertailulaboratoriona.

Maa- ja metsätalousministeriö nimeää Ruokaviraston esityksestä jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen osapuolena olevassa kolmannessa maassa olevan laboratorion toimimaan kansallisena vertailulaboratoriona sellaisen eläintaudin osalta, jos vertailulaboratoriotoiminnan järjestäminen Suomessa ei ole mahdollista.

54 §

54 §

*Hyväksytyt laboratoriot**Viralliset laboratoriot ja hyväksytyt omavalvontalaboratoriot*

Elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyy viranomaisnäytteitä tutkivan laboratorion ja käsittelylaitoksen sekä biokaasu- ja kompostointilaitoksen omavalvontalaboratorion hakemuksesta. Laboratoriolla voi olla myös liikkuva toimintayksikkö.

Ruokavirasto nimeää hakemuksesta valvonta-asetuksen 37 artiklassa tarkoitettuja viralliset laboratoriot. Ruokavirasto toimii myös itse virallisena laboratoriona.

Viranomaisnäytteitä tutkivan laboratorion tulee täyttää valvonta-asetuksen 12 artiklan 2 kohdassa säädetty vaatimukset.

Ruokavirasto hyväksyy hakemuksesta käsittelylaitoksen omavalvontalaboratorion, jos se täyttää täytäntöönpanoasetuksen liitteessä IV olevan I luvun 1 jakson 5 kohdassa säädetty vaatimukset ja biokaasu- ja kompostointilaitoksen omavalvontalaboratorion, jos se täyttää mainitun asetuksen liitteessä V olevan I luvun 1 jakson 4 kohdassa ja 2 jakson 4 kohdassa säädetty vaatimukset.

Käsittelylaitoksen omavalvontalaboratorion tulee täyttää täytäntöönpanoasetuksen liitteessä IV olevan I luvun 1 jakson 5 kohdan vaatimukset ja biokaasu- ja kompostointilaitoksen omavalvontalaboratorion täytäntöönpanoasetuksen liitteen V luvun I ja II vaatimukset.

Jos laboratorio ei täytä tässä pykälässä tarkoitettuja vaatimuksia, mutta puutteet ovat sellaisia, ettei tutkimusten luotettavuus vaarannu, Elintarviketurvallisuusvirasto voi hyväksyä laboratorion määräajaksi. Laboratorio on korjattava puutteet ja haettava lopullista hyväksymistä annetun määräajan kuluessa.

Hyväksytylle laboratoriolle voidaan ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle aiheutuvien vaarojen ennalta ehkäisemiseksi

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

asettaa toimintaa koskevia vaatimuksia, rajoituksia ja muita ehtoja.

Tarkempia säännöksiä hyväksyttyjä laboratorioita ja niitä arvioivien toimielinten pätevyyttä kuvaavista standardeista, laboratorioiden laatu järjestelmille asetettavista vaatimuksista ja muista laboratorioiden hyväksymisen vaatimuksista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

55 §

Näytteiden tutkiminen

Valvontaviranomaisen tämän lain mukaista valvontaa varten ottamat tai otattamat näytteet on tutkittava viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytyssä laboratoriossa taikka kansallisessa vertailulaboratoriossa.

Laitoksen omavalvontasuunnitelman mukaiset sivutuoteasetuksen edellyttämät omavalvontanäytteet on tutkittava hyväksytyssä omavalvontalaboratoriossa, viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytyssä laboratoriossa tai kansallisessa vertailulaboratoriossa.

56 §

Hyväksyttyjen laboratorioiden ilmoitusvelvollisuus

Hyväksytyn laboratorion on viivytyksettä ilmoitettava määräysten vastaiseen sivutuotteeseen tai siitä johdettuun tuotteeseen viittaavista tutkimustuloksista toimeksiantajalleen. Hyväksytyn laboratorion on myös ilmoitettava eläimen ja ihmisten välillä mahdollisesti suoraan tai välillisesti siirtyvien tautien tai tartuntojen seurantaan ja valvontaan liittyvistä tutkimuksista ja niiden tuloksista Elintarviketurvallisuusvirastolle sekä toimitettava näytteet ja tutkimuksissa eristetyt mikrobikannat kansalliseen vertailulaboratorioon.

55 §

Näytteiden tutkiminen

Viranomaisvalvonnan ja muiden viranomaistoimien yhteydessä otettujen näytteiden tutkimukset on suoritettava Ruokavirastossa, Ruokaviraston nimeämässä virallisessa laboratoriossa taikka kansallisessa vertailulaboratoriossa.

Laitoksen omavalvontasuunnitelman mukaiset sivutuoteasetuksen edellyttämät omavalvontanäytteet on tutkittava hyväksytyssä omavalvontalaboratoriossa, *virallisessa laboratoriossa* tai kansallisessa vertailulaboratoriossa.

56 §

Virallisen laboratorion ja hyväksytyn omavalvontalaboratorion ilmoitusvelvollisuus

Virallisen laboratorion ja hyväksytyn omavalvontalaboratorion on viivytyksettä ilmoitettava määräysten vastaiseen sivutuotteeseen tai siitä johdettuun tuotteeseen viittaavista tutkimustuloksista toimeksiantajalleen. Sen lisäksi virallisen laboratorion ja omavalvontalaboratorion on ilmoitettava eläimen ja ihmisten välillä mahdollisesti suoraan tai välillisesti siirtyvien tautien tai tartuntojen seurantaan ja valvontaan liittyvistä tutkimuksista ja niiden tuloksista Ruokavirastolle sekä toimitettava näytteet ja tutkimuksissa eristetyt mikrobikannat kansalliseen vertailulaboratorioon.

Voimassa oleva laki

Hyväksytyn laboratorion on Elintarviketurvallisuusviraston pyynnöstä toimitettava sille yhteenvedot tekemistään 55 §:ssä tarkoitetuista tutkimuksista ja niiden tuloksista. Yhteenvedot eivät saa sisältää henkilötietoja eivätkä valvontakohteen tunnistetietoja.

Hyväksytyn laboratorion on ilmoitettava viipymättä Elintarviketurvallisuusvirastolle toiminnan olennaisesta muuttamisesta, toiminnan keskeyttämisestä ja toiminnan lopettamisesta.

Tarkempia säännöksiä ilmoitusten ja yhteenvedojen sisällöstä ja toimittamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

57 §

Kansallisen vertailulaboratorion ilmoitusvelvollisuus

Kansallisen vertailulaboratorion on pyynnöstä ilmoitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle epidemiologista seurantaan varten tarvittavat tiedot sekä *Elintarviketurvallisuusvirastolle lisäksi valvonnan ohjausta varten tarvittavat tiedot 56 §:n 1 momentissa tarkoitetuista näytteistä ja mikrobikannoista*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle toimitettavat tiedot eivät saa sisältää valvontakohteiden tunnistetietoja.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja toimittamisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

58 §

Laboratorioiden valvonta ja rekisteri

Ruokavirasto valvoo hyväksytyjä laboratorioita ja tarvittaessa arvioi, täyttääkö laboratorio sille asetetut vaatimukset.

Ruokavirasto rekisteröi hyväksytyt laboratoriot. Rekisteriin merkitään laboratorion yh-

Ehdotus

Virallisen laboratorion ja hyväksytyn oma-valvontalaboratorion on Ruokaviraston pyynnöstä toimitettava sille yhteenvedot tekemistään 55 §:ssä tarkoitetuista tutkimuksista ja niiden tuloksista. Yhteenvedot eivät saa sisältää henkilötietoja eivätkä valvontakohteen tunnistetietoja.

Virallisen laboratorion ja hyväksytyn oma-valvontalaboratorion on ilmoitettava viipymättä Ruokavirastolle toiminnan olennaisesta muuttamisesta, toiminnan keskeyttämisestä ja toiminnan lopettamisesta.

Tarkempia säännöksiä ilmoitusten ja yhteenvedojen sisällöstä ja toimittamisesta voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

57 §

Kansallisen vertailulaboratorion ilmoitusvelvollisuus

Kansallisen vertailulaboratorion on pyynnöstä ilmoitettava *Ruokavirastolle ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle epidemiologista seurantaan varten tarvittavat tiedot*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle toimitettavat tiedot eivät saa sisältää valvontakohteiden tunnistetietoja.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja toimittamisesta voidaan antaa *maa- ja metsätalousministeriön* asetuksella.

58 §

Laboratorioiden valvonta ja rekisteri

Ruokavirasto valvoo *53 §:n 2 momentissa ja 54 §:ssä tarkoitettuja* laboratorioita ja tarvittaessa arvioi, täyttääkö laboratorio sille asetetut vaatimukset.

Ruokavirasto *pitää rekisteriä 54 §:n mukaisesti nimeämistään ja hyväksymistään laboratorioista*. Rekisteriin merkitään laboratorion

Voimassa oleva laki

Ehdotus

teystiedot, pätevyysalue, tutkimuksista vastaavan henkilön nimi, tiedot suoritetuista valvontatoimista sekä 56 §:n 3 momentissa tarkoitettut tiedot toiminnassa tapahtuneista muutoksista.

yhteystiedot, tiedot toiminnasta, hyväksynnän piiriin kuuluvat menetelmät, tutkimuksista vastaavan henkilön nimi ja tiedot nimeämisen tai hyväksymisen peruuttamisesta.

59 §

59 §

Viranomaisten suoritteista valtiolle perittävät maksut

Viranomaisten suoritteista valtiolle perittävät maksut

Valtion viranomaisen suoritteista valtiolle perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992). Myös valtuutetun tarkastajan suoritteista peritään maksu noudattaen, mitä mainituissa laissa säädetään.

Valtion viranomaisen *tämän lain ja eläimistä saatavia sivutuotteita koskevien Euroopan unionin säännösten nojalla suorittamasta valvonnasta perittävistä maksuista säädetään valvonta-asetuksen II osaston VI luvussa. Tämän lisäksi sovelletaan valtion maksuperustelakia (150/1992), jollei valvonta-asetuksessa toisin säädetä.*

Aluehallintovirasto määrää ja perii valtiolle maksuja kunnaneläinlääkäriin tämän lain mukaisista suoritteista. Kunnaneläinlääkäriin suoritteista perittävien maksujen suuruudesta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella *noudattaen, mitä valtion maksuperustelaissa säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuutta ja maksujen suuruutta koskevista yleisistä perusteista ja muista perusteista. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään myös kunnaneläinlääkäriin suoritteiden laskutuksessa noudatettavasta menettelystä.*

Aluehallintovirasto määrää ja perii valtiolle maksuja *tämän lain mukaisista* kunnaneläinlääkäriin suoritteista. Kunnaneläinlääkäriin suoritteista perittävien maksujen suuruudesta sekä suoritteiden laskutuksessa noudatettavasta menettelystä säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Viranomaisen velvollisuudesta periä maksu säännösten noudattamatta jättämisestä aiheutuvasta ylimääräisistä valvontatoimista säädetään lisäksi valvonta-asetuksen 28 artiklassa.

63 a §

Sivutuotevalvonnan seuraamusmaksu

Ruokavirasto ja aluehallintovirasto voivat määrätä toimijan maksamaan vähintään 300 euron ja enintään 5 000 euron sivutuotevalvonnan seuraamusmaksun sille, joka laiminlyö:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1) 31 §:n 1 momentissa tarkoitetun kirjanpidon pitämisen tai 31 §:n 2 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden;

2) 33 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden tai hyväksynnän hakemisen;

3) 33 a §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden haaskaruokintapaikasta.

Seuraamusmaksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn laatu, vahingollisuus ja toistuvuus. Maksu jätetään määräämättä tai määrätään maksettavaksi vähimmäismäärää pienempänä, jos tekoa voidaan pitää vähäisenä ja maksun määräämättä jättäminen tai määrääminen vähimmäismäärää pienempänä on kohtuullista laiminlyönnin laatu, toistuvuus, suunnitelmallisuus ja muut olosuhteet huomioon ottaen. Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä luonnolliselle henkilölle, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Jos seuraamusmaksu on määrätty luonnolliselle henkilölle, samasta teosta ei saa määrätä toista seuraamusmaksua eikä tuomia tuomioistuimessa rangaistusta.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos teosta on kulunut yli vuosi. Seuraamusmaksu vanheneviiden vuoden kuluttua seuraamusmaksua koskevan lainvoimaisen ratkaisun antamispäivästä. Seuraamusmaksu raukeaa, kun maksuvelvollinen luonnollinen henkilö kuolee. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002).

65 §

Toiminnan keskeyttäminen

65 §

Toiminnan keskeyttäminen

Toiminta voidaan lisäksi keskeyttää, jos toimija ei enää ole 41 a §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava ja peruste, jonka takia toimijaa ei pidetä luotettavana, on luonteeltaan olennainen ja vakava, eikä toimija ole viranomaisen määräyksestä huolimatta korjannut epäkohtaa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

66 §

66 §

Hyväksynnän peruuttaminen tai toimintakielto

*Hyväksynnän peruuttaminen **ja** toimintakielto*

Sivutuoteasetuksen 46 artiklan mukaisesta hyväksynnän tilapäisestä tai lopullisesta peruuttamisesta päättää se toimivaltainen viranomainen, joka on hyväksynyt laitoksen ja toimintakiellosta päättää se toimivaltainen viranomainen, joka on rekisteröinyt tai hyväksynyt toimijan tai laitoksen.

Sivutuoteasetuksen 46 artiklan mukaisesta hyväksynnän tilapäisestä tai lopullisesta peruuttamisesta päättää se toimivaltainen viranomainen, joka on hyväksynyt laitoksen ja toimintakiellosta päättää se toimivaltainen viranomainen, joka on rekisteröinyt tai hyväksynyt toimijan tai laitoksen.

Hyväksyminen voidaan lisäksi peruuttaa tilapäisesti tai lopullisesti, jos toimija ei enää ole 41 a §:ssä tarkoitettulla tavalla luotettava ja peruste, jonka takia toimijaa ei pidetä luotettavana, on luonteeltaan olennainen ja vakava, eikä toimija ole viranomaisen määräyksestä huolimatta korjannut epäkohtaa.

69 §

69 §

Laboratorion hyväksymisen peruuttaminen

Laboratorion nimeämisen ja hyväksymisen peruuttaminen

Jos laboratorio ei enää täytä 54 §:ssä säädettyjä hyväksymisen edellytyksiä tai sen toiminnassa muutoin esiintyy vakavia puutteita, Elintarviketurvallisuusviraston on peruutettava antamansa hyväksyntä, jos laboratorio ei ole korjannut puutteita asetetussa määräajassa.

Maa- ja metsätalousministeriö voi peruuttaa 53 §:n 2 momentissa tarkoitetun kansallisen vertailulaboratorion nimeämisen, jos vertailulaboratorio tai siellä harjoitettu toiminta ei täytä valvonta-asetuksen 100 ja 101 artiklassa säädettyjä vaatimuksia tai sen toiminnassa muutoin esiintyy vakavia puutteita eikä vertailulaboratorio ole maa- ja metsätalousministeriön määräyksestä huolimatta korjannut puutteita.

Ruokavirasto voi peruuttaa 54 §:n 1 momentissa tarkoitetun nimeämänsä virallisen laboratorion nimeämisen kokonaan tai tiettyjen tehtävien osalta, jos laboratorio tai siellä harjoitettava toiminta ei täytä valvonta-asetuksessa säädettyjä nimeämisen edellytyksiä tai sen toiminnassa muutoin esiintyy vakavia puutteita, eikä laboratorio ole Ruokaviraston määräyksestä huolimatta korjannut puutteita.

Ruokavirasto voi peruuttaa 54 §:n 2 momentissa tarkoitetun omavalvontalaboratorion hyväksymisen, jos omavalvontalaborato-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa laboratorion hyväksymisen myös 1 momentissa tarkoitetun asian käsittelyn vaatimaksi ajaksi, jos puute laboratorion toiminnassa on sellainen, että se voi vaarantaa tutkimustulosten luotettavuuden.

rio ei enää täytä mainitussa momentissa tarkoitettuja hyväksymisen edellytyksiä tai sen toiminnassa muutoin esiintyy vakavia puutteita, eikä laboratorio ole Ruokaviraston määräyksestä huolimatta korjannut puutteita.

Ruokavirasto voi peruuttaa 2 momentissa tarkoitetun laboratorion nimeämisen ja 3 momentissa tarkoitetun omavalvontalaboratorion hyväksymisen myös asian käsittelyn vaatimaksi ajaksi, jos puute laboratorion toiminnassa on sellainen, että se voi vaarantaa tutkimustulosten luotettavuuden.

70 §

70 §

Uhkasakko ja teettämisuhka

Uhkasakko ja teettämisuhka

Elintarviketurvallisuusvirasto voi tehostaa 63 §:ssä tarkoitettua määräystä, 64 §:ssä tarkoitettua kieltoa taikka 67 §:ssä tarkoitettua uudelleen käsittelyä, hävittämistä, markkinoilta poistamista tai palauttamista koskevaa määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Ruokavirasto ja aluehallintovirasto voivat tehostaa 63 §:ssä tarkoitettua määräystä, 64 §:ssä tarkoitettua kieltoa tai 67 §:ssä tarkoitettua uudelleen käsittelyä, hävittämistä, markkinoilta poistamista tai palauttamista koskevaa määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

72 §

72 §

Rangaistussäännös

Rangaistussäännökset

- Joka tahallaan tai huolimattomuudesta
- 1) kerää, kuljettaa, käsittelee, jatkokäsittelee, muuntaa, jalostaa, varastoi, markkinoille saattaa, jakelee, käyttää tai hävittää sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten taikka sivutuoteasetuksen tai täytäntöönpanoasetuksen vaatimusten vastaisesti,
 - 2) laiminlyö 31 §:n 1 momentissa tarkoitetun kirjanpidon pitämisen taikka 31 §:n 2 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden,
 - 3) laiminlyö 33 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden taikka hyväksynnän hakemisen,

- Joka tahallaan tai huolimattomuudesta
- 1) *rikkoo tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä taikka sivutuoteasetuksen tai täytäntöönpanoasetuksen säännöksiä keräämällä, kuljettamalla, käsittelemällä, jatkokäsittelemällä, muuntamalla, jalostamalla, varastoimalla, markkinoille saattamalla, jakelemalla, käyttämällä tai hävittämällä* sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita;
 - 2) *rikkoo 63 §:n nojalla annettua velvollisuuden täyttämistä koskevaa määräystä, 64 §:n nojalla annettua kieltoa taikka 65 §:n nojalla annettua toiminnan keskeyttämispäätöstä;*
 - 3) *jatkaa toimintaansa, vaikka hyväksymisen tai rekisteröinti on 66 §:n tai sivutuoteasetuksen 46 artiklan nojalla tilapäisesti tai*

Voimassa oleva laki

4) rikkoo 63 §:n nojalla annettua velvollisuuden täyttämistä koskevaa määräystä, 64 §:n nojalla annettua kieltoa taikka 65 §:n nojalla annettua keskeyttämispäätöstä,

5) jatkaa toimintaansa, vaikka hyväksyminen tai rekisteröinti on 66 §:n ja sivutuoteasetuksen 46 artiklan nojalla tilapäisesti tai pysyvästi peruutettu tai toiminta kielletty taikka

6) rikkoo 67 §:n nojalla annettua uudelleen-käsittely-, hävittämis-, markkinoilta poistamis- tai palauttamismääräystä, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, sivutuotela-
kirikkomuksesta sakkoon.

73 §

Muutoksenhaku

Tämän lain, sivutuoteasetuksen tai täytäntöönpanoasetuksen nojalla tehtävässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Ehdotus

pysyvästi peruutettu tai toiminta kielletty; taikka

4) rikkoo 67 §:n nojalla annettua uudelleen-käsittely-, hävittämis-, markkinoilta poistamis- tai palauttamismääräystä,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *eläimistä saatavia sivutuotteita* koskevien säännösten rikkomisesta sakkoon.

73 §

Muutoksenhaku

Tämän lain, sivutuoteasetuksen tai täytäntöönpanoasetuksen nojalla tehtävässä *muussa kuin 63 a §:ssä tarkoitetussa sivutuotevalvonnan seuraamusmaksua* koskevassa päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

74 a §

Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen

Jos ilmoituksen valvontaviranomaiselle sen valvontaan kuuluvien säännösten todellisesta tai epäilystä rikkomisesta on tehnyt luonnollinen henkilö, hänen henkilöllisyytensä on pidettävä salassa, jos henkilöllisyyden paljastamisesta voidaan olosuhteiden perusteella arvioida aiheutuvan haittaa hänelle.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

74 b §

Koneellinen allekirjoitus

Tämän lain ja sivutuoteasetuksen mukainen päätös sekä asiaan liittyvät asiakirjat voidaan allekirjoittaa koneellisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. .

2.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 29 kohta, sellaisena kuin se on laissa 488/2021 ja
lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 308/2016, 858/2016, 1159/2016, 1413/2016, 1419/2016, 324/2017, 454/2017, 1112/2017, 404/2018, 414/2018, 722/2019, 1399/2019, 624/2020, 1264/2020, 488/2021, 690/2021, 763/2021 ja 1134/2021 uusi 30 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tuke-
 maan:

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tuke-
 maan:

29) luonnontuotteita keräävien ulkomaalais-
 ten oikeudellisesta asemasta annetun lain
 (487/2021) 5 §:ssä tarkoitettua luonnontuo-
 tealan toimijan luotettavuuden selvittämistä.

29) luonnontuotteita keräävien ulkomaalais-
 ten oikeudellisesta asemasta annetun lain
 (487/2021) 5 §:ssä tarkoitettua luonnontuo-
 tealan toimijan luotettavuuden selvittämistä;

30) eläimistä saatavista sivutuotteista an-
 netun lain (517/2015) 41 a §:ssä tarkoitettua toi-
 mijan luotettavuuden selvittämistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

3.

Laki**sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 267/2022, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

1 §

*Lain soveltamisala**Lain soveltamisala*

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvastuusta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, kasvinterveyslain (1110/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu, tieliikennelain (729/2018) 161 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajokorttilain (386/2011) 93 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, vesiliikennelain (782/2019) 122 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, liikenteen palveluista an-

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvastuusta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, kasvinterveyslain (1110/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu, tieliikennelain (729/2018) 161 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajokorttilain (386/2011) 93 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, vesiliikennelain (782/2019) 122 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, liikenteen palveluista an-

Voimassa oleva laki

netun lain (320/2017) 268 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajoneuvolain (82/2021) 195 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu ja 189–192 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, rehulain (1263/2020) 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu, elintarvikelain (297/2021) 67 §:ssä tarkoitettu elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu, eläintautilain (76/2021) 94 a §:ssä tarkoitettu eläintautivalvonnan seuraamusmaksu, eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) 36 §:ssä tarkoitettu eläinten tunnistamis- ja rekisteröintivalvonnan seuraamusmaksu ja 37 §:ssä tarkoitettu eläimen tunnistusasiakirjan mukana pitämistä ja esittämistä koskevan velvollisuuden rikkomisesta määrättävä liikennevirhemaksu *sekä* luonnonmukaisesta tuotannosta annetun lain (1330/2021) 38 §:ssä tarkoitettu luomuvalvonnan seuraamusmaksu *sekä* jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (265/2022) 8 ja 9 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Ehdotus

netun lain (320/2017) 268 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajoneuvolain (82/2021) 195 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu ja 189–192 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, rehulain (1263/2020) 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu, elintarvikelain (297/2021) 67 §:ssä tarkoitettu elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu, eläintautilain (76/2021) 94 a §:ssä tarkoitettu eläintautivalvonnan seuraamusmaksu, eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) 36 §:ssä tarkoitettu eläinten tunnistamis- ja rekisteröintivalvonnan seuraamusmaksu ja 37 §:ssä tarkoitettu eläimen tunnistusasiakirjan mukana pitämistä ja esittämistä koskevan velvollisuuden rikkomisesta määrättävä liikennevirhemaksu, luonnonmukaisesta tuotannosta annetun lain (1330/2021) 38 §:ssä tarkoitettu luomuvalvonnan seuraamusmaksu, jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (265/2022) 8 ja 9 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu *sekä eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 63 a §:ssä tarkoitettu sivutuotevalvonnan seuraamusmaksu.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..